

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 12

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἑορτολόγιον. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γρηγ. Θ. Στάθη, Ὁ μαΐστωρ Ἰωάννης Παπαδόπουλος ὁ Κουκουζέλης, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Γιὰ νὰ ζήσει ἡ ἑνορία. — Μητροπ. Πενταπόλεως Νεκταρίου (†), Ποιμαντικὰ ὁμιλία. — Ὁρέστη Λουρίδη, Παιδαγωγικὰ ἀρχαὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδαρέση, Ἀμβλώσεις: ζήτημα ζωῆς. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Τὸ ἔργο τῶν κληρικῶν στὴν Ἐκκλησία. — Ἐπίκαιρα. — Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους — Νέοι συνταξιούχοι τοῦ ΤΑΚΕ.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰακώβου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασία 3-
157 72 Ἀθήναι, Τηλ. 77.87.978.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Οἱ Ἅγιοι Πάντες, τῶν ὁποίων τὴ μνήμη θὰ ἐορτάσουμε σὲ λίγες ἡμέρες, ἐνσαρκῶνουν τὸ ἰδεώδες τῆς χριστιανικῆς ὁμολογίας καὶ ἱεραποστολῆς, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁμλεῖ ὁ Κύριος στὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων: «Πᾶς ὄν, ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. ι', 32). Στὰ ἴχνη ἀκριβῶς τῶν Ἁγίων Πάντων πρέπει ν' ἀκολουθῆ κάθε Χριστιανός. Ἡ ὁμολογία εἶναι δικαίωμα καὶ καθήκον του. Στὸν καθένα ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς βαπτισμένους Χριστιανούς πρέπει οἱ ἄλλοι νὰ βλέπουν τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ ἰδεώδους τῆς ὁμολογίας, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐνεργοποιῆται στὸν κύκλο τῆς ἀρμοδιότητος καὶ ἐπιρροῆς μας. Μὲ ὥραϊες εἰκονικὲς ἐκφράσεις περιγράφει τὴν ἐνεργοποίησι αὐτῆ διαπρεπῆς ξένος ἱεροκήρυξ:

«Στὰ χέρια μας, —λέγει—, κρατοῦμε φῶς. Ὅφειλουμε νὰ τὸ ἀφήσουμε νὰ λάμπη. Κι ἂν ἀκόμα μοιάζῃ μ' ἓνα λυχνάρι, ποὺ τρεμοσβῆνει μέσα σ' ἓνα σκοτεινὸ κόσμον, τὸ ἔργο μας εἶναι νὰ τὸ ἀφήσουμε νὰ φέγγη. Σαλπίζουμε. Μέσα στὸν κρότο καὶ στὸν θόρυβο τῆς μάχης, ἴσως νὰ χάνεται ὁ ἦχος τῆς μικρῆς μας σάλπιγγας· ἐμεῖς ὅμως ὀφείλομε νὰ συνεχίσουμε νὰ καλοῦμε στὰ ὄπλα ἐκεῖνους, ποὺ διατρέχουν κίνδυνον.

Ἀναδαυλίζουμε μιὰ φωτιά. Σ' αὐτὸ τὸν ψυχρὸ κόσμον, τὸν γεμάτο ἀπὸ μίσος καὶ φιλαντία, ἴσως ἡ μικρὴ μας φλόγα νὰ φαίνεται ἀνωφελής, ἐμεῖς ὅμως πρέπει νὰ διατηροῦμε τὴ φωτιὰ ἀναμμένη. Κτυπάμε μ' ἓνα σφυρί. Ἰσως φαίνεται, πὼς τὰ κτυπήματα κουράζουν τὰ χέρια μας, ἐνῶ κτυπάμε, μὰ ἐμεῖς πρέπει νὰ συνεχίσουμε τὸ σφυροκόπημά μας.

Χρησιμοποιοῦμε μαχαίρι. Ἰσως τὸ πρῶτο ἢ τὸ δεύτερο πλήγμα, ποὺ καταφέρουμε μὲ τὸ μαχαίρι αὐτὸ, νὰ ἀστοχησῇ καὶ ἴσως φαίνονται χωρὶς ἐλπίδα οἱ προσπάθειές μας στὸ νὰ πλήξουμε τὸν ἐχθρὸ βαρύτερα· ἐμεῖς ὅμως ὀφείλομε νὰ ἐξακολουθήσουμε νὰ χρησιμοποιοῦμε τὸ μαχαίρι μας, γιὰ εἶναι «ἡ μάχαιρα τοῦ Πνεύματος» (Ἐφεσ. σι', 17).

Κρατοῦμε ἄριον γιὰ ἓνα πεινασμένο κόσμον. Ἰσως οἱ ἄνθρωποι φαίνονται πολὺ ἀπασχολημένοι, τρεφόμενοι μὲ ἄλλα πράγματα, ὥστε νὰ μὴ θέλουν νὰ δεχθοῦν τὸν Ἄριον τῆς Ζωῆς, μὰ ἐμεῖς πρέπει νὰ συνεχίσουμε νὰ τὸν δίνουμε, νὰ τὸν προσφέρουμε στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἐχομε νερὸ γιὰ τοὺς διψασμένους ἀνθρώπους. Ὅφειλομε νὰ ἐξακολουθήσουμε νὰ κράζουμε: «Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδαρ» (Ἦσ. νε', 1)».

Φῶς, σάλπιγμα, φλόγα φωτιᾶς, σφυροκόπημα, χοῖτις «μάχαιρας τοῦ Πνεύματος, προσφορὰ ἄριου καὶ ὕδατος ἦταν ἀκριβῶς ἡ ὁμολογία τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἄραγε ἰσχύει τὸ ἴδιο γιὰ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας; Ἰσχύει αὐτὸ ἰδιαίτερα γιὰ κάθε Λειτουργὸ τοῦ Ὑψίστου;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

Β' ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

II. ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ (*)

1. «ΡΟΜΦΑΙΑ» ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ ΤΗΣ

«Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται
ρομφαία». (Λουκ. β' 35).

Πρακτικὸς ὁ λόγος οὗτος τοῦ δικαίου Συμεῶν πρὸς τὴν Παναγίαν. Εἰς τὴν ἱερωτάτην καὶ ἀνεπανάληπτον δι' αὐτὸν ὥραν, ἐνῶ ἐβάσταζεν ὡς βρέφος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ υἱὸν τῆς Παρθένου, ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ θείου Βρέφους καὶ προφητεύει· «ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν... καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία»...

Εἰς τὴν προοπτικὴν τῶν προφητικῶν τούτων λόγων κεῖται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου. Ὅταν ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου θὰ ὑψώνετο ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, «ἀῆρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου», αἱ ὁδῶναι τοῦ ἐπὶ ξύλου κρεμαμένου Πάσχοντος καὶ Θνήσκοντος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὡς ρομφαία καὶ μάχαιρα δίστομος, ἐμελλον νὰ διατρυπήσουν τὴν καρδίαν τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἡ προφητεία αὕτη ἡ ἀφορῶσα εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Κυρίου ἔχει καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας τὴν συνέχειάν της, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

1. Καὶ σήμερον, καὶ εἰς πᾶσαν βεβαίως ἐποχὴν, εἶναι «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του. Ἄλλοι τὸν δέχονται καὶ ἄλλοι τὸν ἀπαρνοῦνται. Ἄλλοι τὸν πιστεύουν, τὸν λατρεύουν, τὸν ἀγαποῦν, τὸν ὑπακούουν, τὸν ἀκολουθοῦν· καὶ ἄλλοι ἀπορρίπτουν καὶ ἀποκρούουν πᾶσαν σχέσιν καὶ καταφυγὴν πρὸς Αὐτόν. Ὁ τίμιος Σταυρὸς

Τοῦ ἄλλων μὲν δέχεται τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν προσκύνησιν, ἄλλων δὲ τὴν καταφρόνησιν, τὰς ὕβρεις, τὰς βλασφημίας! Καὶ ἡ Παναγία Θεοτόκος διαπιστώνει εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον τὴν «πτῶσιν καὶ (τὴν) ἀνάστασιν πολλῶν». Καὶ λυπεῖται μητρικῶς διὰ τὰς πτώσεις καὶ τὸ κατάντημα τῶν ἀναξίων καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀρνητῶν τῆς χάριτος τοῦ Σταυροῦ καὶ τῶν ἀδιαφόρων ὡς πρὸς τὴν πίστιν καὶ ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν των, ὅσον χαίρει καὶ εὐφραίνεται, ὅταν χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι, καὶ ὅταν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Υἱοῦ Τῆς πολλοὶ ὁδηγοῦνται «εἰς ἀνάστασιν». Ὡς μήτηρ τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ τέκνα Τῆς ἑσους Ἐκεῖνος «οὐκ ἐπαίσχυνεται ἀδελφοὺς αὐτοῦς καλεῖν». Ὅταν μᾶς βλέπει νὰ περικυκλώνωμεν τὸν Σταυρὸν Του μὲ εὐλάβεια καὶ πίστιν καὶ ἐλπίδα σωτηρίας, θεωρεῖ ὅτι διὰ τὸν καθένα ἐξ ἡμῶν ὁ Ἐσταυρωμένος Υἱὸς Τῆς ἐπαναλαμβάνει πρὸς Αὐτὴν τὸ «ἰδοὺ υἱὸς σου» καὶ μᾶς ἀναθέτει ὡς τέκνα τῆς εἰς τὴν μητρικὴν Αὐτῆς προστασίαν, ἔτοιμος πάντοτε νὰ δεχθῇ τὰς πρεσβείας Τῆς, ὅταν ἔρχεται ὡς «μεσίτρια πρὸς τὸν φιλόνηρον Θεόν, ἵνα μὴ ἐλέγξῃ τὰς πράξεις ἡμῶν ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων», κατὰ τὸ γνωστὸν τροπαῖον τῆς πρὸς Αὐτὴν ἱερᾶς Παρακλήσεως. Ἀλλὰ βεβαίως αἰσθάνεται τὴν ρομφαίαν νὰ διατρυπᾷ τὴν καρδίαν Τῆς, ὅταν βλέπη καὶ σήμερον πολλοὺς «ἀνασταυροῦντας ἐν ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας» μὲ ἀσέβειαν, μὲ ἀκάθαρτα καὶ ἄνομα ἔργα, μὲ ζῶν μαρτυροῦσαν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, ἐξαλλοσύνας καὶ ἠθικοὺς ἐκτροχιασμοὺς καὶ ἔλλειψιν συναισθήσεως καὶ κατανοήσεως ὅτι «Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν» ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Πονεῖ καὶ πάσχει ἡ Παναγία, ὅταν διὰ πολλοὺς ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀποβαίη ματαία καὶ ἄκαρπος.

2. Ἐὰν δὲ εἶναι πάντοτε ὀξὺ τὸ δρᾶμα τῶν μητέρων ποὺ βλέπουν τὰ τέκνα των παραπαίοντα ἠθικῶς καὶ ὀλισθαίνοντα εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς κακίας, εἰς τὰ ἔργα τοῦ σκότους, μακρὰν τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου,

* Ἐπειδὴ ἡ εορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς εἶναι Δεσποτικὴ ἡμέρα καὶ Θεομητορικὴ, διὰ τοῦτο τὰ θέματα τῶν ἐπιλιπῶν τούτων συνδέονται περισσώτερον πρὸς τὸν Σωτήρα Χριστόν, μὲ συσχέτισιν καὶ ἀναφορὰν βεβαίως εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, πρὸς τὴν Ὅποιαν ἄλλοις εἶναι ἀφιερωμένα τὰ πολυάριθμα «Θεομητορικὰ μνημόματα» ἐλοκλήρου τῆς παρουσίας σειρᾶς. † ὁ Π. Ν.

μακράν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μυστηρίων, ἔρμια τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀποχαλινώσεως καὶ ἐξαχρειώσεως πῶς νὰ μὴ συμπάσχη μετ' αὐτῶν ἢ τραυματισθεῖσα εἰς τὴν μητρικὴν Τῆς καρδίαν ἐκ τῆς ρομφαίας τοῦ Σταυροῦ Μήτηρ τοῦ Κυρίου καὶ μήτηρ πάντων τῶν χριστιανῶν;

Ἐγνώρισε καὶ ἡ Παναγία τὸν σταυρὸν τῆς. Ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἠσθάνθη καὶ Ἐκείνη τοὺς πόνους τοῦ Ἐσταυρωμένου εἰς τὴν μητρικὴν καρδίαν Τῆς.

Γνωρίζουν καὶ πολλαὶ μητέρες — καὶ πολλὰ οἰκογένεια — σταυρὸν καὶ μαρτύριον ἀπὸ τὰ ἐκτροπα τῶν παιδιῶν των. Καὶ ὁ πόνος των εἶναι βαθὺς ὅταν τὸ κακὸν περιβάλλον καὶ ἡ παραστρατημένη κοινωνία παγιδεύουν τὰ τέκνα των καὶ τὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας, ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, ὅπου ὡς μικρότερα τὰ ἐχειραγωγοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν θὰ ἀφήσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἀπολεσθῇ ὁ καλὸς σπόρος ποὺ ἔσπειραν εὐσεβεῖς μητέρες καὶ εὐσεβεῖς οἰκογένεια εἰς τὰ παιδιά των. Ἡ σπῖθα θὰ παραμείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν στάκτην ποὺ ἐπικάθηται εἰς τὰς ψυχὰς των ἐκ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῶν ἀνόμων ἔργων. Καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ ὁ Θεός, κάποιος ἄνεμος νὰ διώξῃ τὴν στάκτην — εἴτε μὲ κάποιον θλιψὶν εἴτε μὲ κάτι εὐχάριστον θεῖον δῶρον — καὶ τὰ ζώπυρα θὰ ἀναρριπισθοῦν· θὰ ἀνάψῃ ἡ φλόγα τῆς παιδικῆς (τῆς πατρῴας ἢ μητρῴας), εὐσεβείας. Καὶ θὰ εὑρουν τὴν ὁδὸν διὰ τῆς μετανοίας, πρὸς ἀγαλλίασιν ἐπιζώντων ἢ κεκοιμημένων πατέρων καὶ μητέρων, ποὺ δὲν ἔσπειραν ἐπὶ ματαίῳ τὰ ἀγαθὰ σπέρματα εἰς τὰς τρυφεράς παιδικὰς ψυχὰς.

Εἶθε ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ αἱ πρεσβεῖαι τῆς Ὑπεραγίας Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν νὰ εὐαδῶσουν τὴν σωτήριον καρποφορίαν τῆς «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» οἰκογενειακῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης κοινωνίας.

2. «ΣΗΜΕΙΟΝ ΑΝΤΙΛΕΓΟΜΕΝΟΝ»

«Ἴδου οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον». (Λουκ. β' 34).

Ὅταν ὁ δίκαιος Συμεὼν ἐδέχετο εἰς τὰς ἀγκάλας του, ὡς τεσσαρακονθήμερον βρέφος, τὸν Χριστόν, ἐφωτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ Αὐτοῦ προφητικῶς. Εἶπε τότε μεταξὺ ἄλλων, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Κυρίου, ὅτι ὁ υἱὸς τῆς, τὸν ὁποῖον ἔφερον εἰς τὸν Νάον τοῦ Θεοῦ ἀπαρσῆσαι τῷ Κυρίῳ, θὰ γίνῃ διὰ τὸν κόσμον ἀντιλεγόμενον πρόσωπον. Καὶ δι' ἄλλους μὲν θὰ ἀποβῇ «εἰς πτώσιν», διότι μὲ τὴν ἀρνητικὴν πρὸς Αὐτὸν στάσιν των θὰ ἐκπέσουν ἐκ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄλλους δὲ θὰ εἶναι Αἴτιος «εἰς ἀνάστασιν», διὰ νὰ ὑψωθοῦν εἰς τὴν βασιλείαν Του, διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς χάριτος Αὐτοῦ.

Ὁ Συμεὼν, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ὀμίλησεν εἰδικώτερον διὰ τὸν Χριστόν ὡς «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» — ἀκείμενον

εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν» — ἐν τῷ Ἰσραὴλ.

Ἄλλὰ καὶ πέραν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἀσχέτως τόπου καὶ χρόνου, εἰς ὅλας τὰς γενεὰς καὶ τοὺς λαοὺς καὶ τὰς ἐποχὰς, αἰώνιος ἀντιμέτωπος τοῦ Χριστοῦ θὰ εἶναι «ὁ κόσμος». Ὁ κόσμος διαμφισβητεῖ πάντοτε τὸν Χριστόν. Εἶναι δι' αὐτὸν ὁ «ἀντιλεγόμενος».

1. Ἄλλὰ ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ὁ «κόσμος»;

Ἡ λέξις «κόσμος» ἔχει μίαν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν Κ.Δ. Βεβαίως χρησιμοποιεῖται καὶ ὑπὸ τὴν συνήθη ἔννοιαν, μὲ τὴν ὁποῖαν τὴν μεταχειρίζομεθα εἰς τὸν κοινὸν λόγον, ἐννοοῦντες εἴτε τὸ ὕλικόν Σύμπαν εἴτε τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν.

Ὅταν π.χ. ὁ Κύριος λέγῃ «τί ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον...», ἐννοεῖ βεβαίως τὸ ὕλικόν Σύμπαν. Καὶ ὅταν λέγῃ «ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» ἢ «ὡμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου», ἐννοεῖ ἀσφαλῶς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων.

Συνηθεστέρα ὅμως εἶναι μία ἄλλη σημασία τῆς λέξεως εἰς τὴν Κ.Δ. Ἐννοεῖται κυρίως ὁ ἄκοσμος κόσμος ἢ κοσμικότης ἢ ἄνευ κοσμιότητος· ὁ κόσμος τῆς ἀμαρτίας. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν λέγει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἄπ. Παῦλος «ἐμοὶ κόσμος ἐστὰ ῥωταί, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ». Καὶ ὑπ' αὐτὴν ὡσαύτως τὴν ἔννοιαν λέγει ρητῶς καὶ ὁ Ἄπ. Ἰάκωβος ὅτι «ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν» καὶ «ὁς ἀνβουληθῆ ἢ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται».

Περίεργον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ταυτίζεται εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁ κόσμος μὲ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κρατοῦσαν ἀμαρτωλὸν κατάστασιν. Ἄλλ' εἶναι δυστυχῶς τόση ἡ κυριαρχία τῆς ἀμαρτίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς κοινωνίας, καὶ τόση ἡ διαφθορὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἀμαρτία ἔχει δημιουργήσῃ εἰς εὐρείαν κλίμακα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε — κατὰ συνεχοχίαν, ὅπως λέγεται — νὰ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως «κόσμος» εἰς τὰς σελίδας τῆς Κ.Δ., πρὸς δῆλωσιν αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ κρατούσης ἀμαρτίας καὶ διαφθορᾶς. Καὶ πρὸς ἐντόπισιν ὠρισμένου κύκλου ἀνθρώπων καὶ συγκεκριμένων καταστάσεων, ὅπου ὁ Χριστὸς εἶναι «σημεῖον ἀντιλεγόμενον».

2. Μὲ πολλὴν δὲ ἔμφασιν τονίζει ὁ Ἀπόστολος «ἐμοὶ κόσμος ἐστὰ ῥωταί». Αὐτὸς, λέγει, ὁ ἀμαρτωλὸς κόσμος δι' ἐμὲ εἶναι νεκρός, ἔχει σταυρωθῆ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι τὸν θεωροῦν γεμᾶτον ζωὴν καὶ σφρῖγος καὶ χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν, ἐγὼ τὸν αἰσθάνομαι ὡς κάτι νεκρὸν ποὺ δὲν ἔμπορεῖ τίποτε καλὸν νὰ προσφέρῃ εἰς χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν πραγματικὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Μὴ ἀπορῆτε, ἀγαπητοί, ὅτι ὁ θεὸς Ἀπόστολος χαρακτηρίζει ἀπεριφράστως τὴν κοσμικοφροσύνην τῶν ἀνθρώπων ὡς ματαιότητα καὶ ὡς νέκρωσιν ἡθι-

κλήν. Καί ἄς μὴ διαμαρτυρηθῆ κανεὶς διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔλη ἡ κοσμικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἀποδοκιμάζεται καὶ στιγματίζεται.

Ὁ θεὸς Ἀπόστολος — καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ χριστιανικὸν ἐν γένει πνεῦμα — δὲν κηρύττει σταυροφορίαν κατὰ τῆς κοινωνικότητος τῶν χριστιανῶν· καὶ δὲν ρίπτει λίθον ἀναθέματος κατὰ τῶν κοσμικῶν ἐκδηλώσεων ἀδιακρίτως. Διότι ὁ χριστιανὸς δὲ καλεῖται νὰ γίνῃ ἀπόκοσμος καὶ ἀκοινωνήτος καὶ ἐρημίτης. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἔχει καταντήσῃ σπανία ἢ περιπτώσεις τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι εἰς τὰς κοινωνικὰς τῶν σχέσεις καὶ τὰς κοσμικὰς τῶν ἀναστροφῶν διατηροῦν κοσμιότητα καὶ εὐπρέπειαν. Ὁ πολὺς κόσμος ἀναμειγνύει πολλὰ ἐπιλήψιμα στοιχεῖα εἰς τὴν λεγομένην κοσμικὴν ζωὴν. Μέχρι σημείου ὥστε ἡ κοσμικὴ κίνησις νὰ εἶναι κατὰ κανόνα ἔδαφος ὀλισθηρὸν διὰ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἠθικότητα. Διότι συνήθως λέγονται καὶ ἀκούονται καὶ πράττονται πολλὰ ἄτοπα, καλυπτόμενα ὑπὸ τὸν ἐξωτερικὸν πέπλον τῆς κοσμικότητος (ἐκ τῆς ὁποίας λείπει, ὡς εἴπομεν, ἡ κοσμιότης).

Δημιουργήσατε κοινωνικὰς καὶ κοσμικὰς, ἀν θέλετε, εὐκαιρίας καὶ ἐπαφὰς ὑψηλῆς στάθμης, μὲ ἡγγυημένην εὐπρέπειαν καὶ ἀγνότητα, καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι οὐδεμία διαμαρτυρία καὶ ἐπιφύλαξις θὰ ἀκουσθῆ ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως. Ἀλλ' ὅταν ὁ τύπος τοῦ κοσμικοῦ ἀνθρώπου ταυτίζεται πρὸς τὸν χειραφετημένον ἀπὸ τὸν ἠθικὸν κανόνα τοῦ Εὐαγγελίου, τότε οὐδεμίαν σχέσιν μὲ αὐτὸ δύναται νὰ ἔχουν οἱ πραγματικοὶ χριστιανοί. Ἀντιθέτως θὰ θεωροῦν, μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὴν τοιοῦτου εἶδους κοσμιότητα ὡς παθητικὸν καὶ ἀρηνητικὸν στοιχεῖον τῆς ζωῆς· οὐδέποτε ὡς πάροχον χαρᾶς καὶ ἀπολαύσεως ἀληθοῦς· μᾶλλον δὲ ὡς φέρουσιν πρὸς ἠθικὴν νέκρωσιν καὶ ἀποσύνθεσιν τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας.

3. Ἀλλ' ἄς προσέξωμεν τὸν προσωπικὸν τόνον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν του «κἀγὼ τῶ κόσμῳ». Δηλ. δι' ἓνα τέτοιον κόσμον (πὸν τὸν θεωρῶ κόσμον τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ ὄχι τῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς), ἐγὼ εἶμαι τόσον ἀσυγκίνητος, ὡς ἐὰν εἶμαι νεκρὸς. Δὲν μὲ ἐλκύει· δὲν μὲ ἐπηρεάζει καθόλου. Μένω τελειῶς ἀπαθῆς εἰς τὰς προκλήσεις του καὶ τοὺς πειρασμούς του· ὅπως ἓνας νεκρὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπηρεασθῆ ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν γύρω του.

Αὐτὸ πρέπει νὰ κάνῃς καὶ σύ, λέγει εἰς τὸν καθέναν μας.

Καὶ ἔχει μεγάλην σημασίαν, νὰ κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νὰ φθάσῃ εἰς μίαν τοιαύτην ἀπάθειαν ἀπέναντι τοῦ κόσμου τῆς ἁμαρτίας.

Πολλάκις καὶ καλῆς διαθέσεως ἄνθρωποι (καὶ δὴ νέοι καὶ νεάνιδες), ἐνῶ κατανοοῦν τὰ ἄτοπα καὶ τὰ ἀνάρμοστα καὶ τὰ ἐπιζήμια τῆς κοσμικῆς γραμμῆς καὶ τακτικῆς, ἐν τούτοις ἐλκύονται, δελεάζονται, νικῶν-

ται, κάμπτονται... Καὶ τὸ λέγουν· «μὲ τραβᾷ ὁ κόσμος». Ὑπάρχει ἀδυναμία δηλ. καὶ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς δυνάμεως διὰ μίαν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν.

Πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς μεγάλην πρόδον πνευματικὴν διὰ νὰ μὴ ἐλκυόμεθα ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τοὺς πειρασμούς του καὶ τὰς προκλήσεις του. Ὅταν φθάσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς ἠθικῆς προόδου, θὰ αἰσθανόμεθα ὅτι εἴμεθα πλέον νεκροὶ καὶ ἀσυγκίνητοι διὰ τὰ τοιαῦτα. Καὶ ἰσχυροὶ διὰ νὰ ἀντιτάσσωμεν ἄρησιν καὶ περιφρόνησιν εἰς αὐτά.

Ταῦτο ἡμῶς ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀναγεννώσεως τὸν ἄνθρωπον θείας χάριτος. «Δι' οὗ» (τ.ἔ. διὰ τοῦ Χριστοῦ) εἶπεν ὁ Ἀπ. Παῦλος «ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῶ κόσμῳ». Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης προσθέτει ὅτι «ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ». Ἀπαιτεῖται δηλ. ἀναγέννησις ἐν Χριστῷ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν ὀλοτελῶς τὴν ἔλξιν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐν τῶ κόσμῳ ἁμαρτίας.

Διὰ τοῦτο, ἄς κάνωμεν, ὁ καθένας εἰς τὴν καρδίαν του καλὴν «ὑπαπαντήν» (ὑποδοχὴν) τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄς καλλιεργῶμεν πᾶσαν χριστιανικὴν ἐπίδοσιν καὶ κατάρτισιν καὶ ἐποικοδομὴν ἐν Χριστῷ καὶ αὐξῆσιν τοῦ ζήλου, καὶ ἀέντροφόμενοι διὰ τῆς θείας χάριτος — διὰ τῶν θείων μυστηρίων — ἄς βαδίζωμεν τὴν συντηρητικὴν ὁδὸν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ἀποφεύγοντες τοὺς ἀκροβατισμούς τῆς κοσμικοφροσύνης.

Μετὰ τοῦ Θεοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος σήμερον ἐπὶ τῇ εορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς κατὰ τὴν ὁποίαν, διὰ τοῦ δικαίου Συμεῶν, ἐτέθη εἰς Αὐτὴν ἡ προοπτικὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Πάθους τοῦ Χριστοῦ, τονίζει πρὸς ἡμᾶς καὶ ὡς ἰδικόν Της — ἀναμφιβόλως — τὸ κοινωνικώτατον τοῦτο σύνθημα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ἰδικόν μας· τὸ σύνθημα: «ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῶ κόσμῳ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχοφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεατικῶς ἀπὸ ὅλες τις μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστερά, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαισθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἑνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, δρχ. 650 (πλέον ταχυδρομικὰ).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ Ἄσκονία, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελ. 165 τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Ἀπὸ ὅσα ἤδη γράψαμε εὐκόλα ἐρμηνεύεται ἡ ἀσυμφωνία πὺ παρατηρεῖται στὰ χειρόγραφα ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐνάρεως τῆς Προηγιασμένης. Αὐτὰ μὲν πὺ τῆ συνδέουν μὲ τὸν ἀσματικό ἐσπερινὸ κάνουν τὴν ἔναρξί τῆς μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...», αὐτὰ ὅμως πὺ προέρχονται ἀπὸ τὴ μοναστηριακὴ πρᾶξι τὴν ἀρχίζουν μὲ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...», ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ ἔναρξις τοῦ ἐσπερινοῦ γίνονταν ἀντιστοιχῶς μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς τρόπους. Γιά τὸν ἴδιο λόγο καὶ ὁ ἅγιος **Σ υ μ ε ὼ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ ῆ ς** γνωρίζει τὴν ἔναρξί τῆς μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...», ἐπειδὴ ἀκριβῶς τῆ συνδέει μὲ τὸν ἀσματικό - ἐνοριακὸ ἐσπερινὸ, ὅπως ἐτελεῖτο μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ στὴν Ἁγία Σοφία Θεσσαλονίκης (Διάλογος, κεφ. ΤΝΓ'), ἐνῶ ὁ ἅγιος **Θ ε ὀ δ ὠ ρ ο ς Σ τ ο υ δ ἰ τ ῆ ς** ἀντίθετα μαρτυρεῖ γιά τὴν ἔναρξί τῆς μὲ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» κατὰ τὴ μοναχικὴ παράδοσι: «Τοῖνυν ὁ ἱερεὺς... ἐνώπιον τῆς θείας τραπέζης ἐφίσταται καὶ σταυροειδῶς θυμῶν ἐκφωνεῖ: οὐχὶ τὸ "Εὐλογημένη ἡ βασιλεία" ἀνακηρύττει..., ἀλλ' "Εὐλογητὸς ὁ Θεός"» (Ἐρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων).

Ἄλλ' ὅμως σὲ πολλὰ χειρόγραφα, πὺ ἔχουν τὴ μοναχικὴ μορφή ἐσπερινοῦ - Προηγιασμένης, πάλι ἡ ἔναρξις σημειώνεται μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...». Αὐτὸ ἐξηγεῖται εὐκόλα. Τὰ Εὐχολόγια ἔμειναν πῶ συτηρητικά καὶ πῶ πιστὰ στὴν ἀσματικὴ μορφή τῆς ἀκολουθίας. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἱερεῖς στηριζόμενοι στὰ Εὐχολόγια, τελοῦσαν μὲν τὴ μοναχικὴ ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου, ἀλλὰ θάσει τῶν ἀσματικῶν προδιαγραφῶν. Ἔτσι ἔλεγον καὶ τῆς εὐχῆς τῶν ἀσματικῶν ἀντιφῶνων τῶν ἀντιστοιχῶν ἀκολουθιῶν πὺ τελοῦσαν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὑπῆρχαν γιά ὅλες θέσεις στὴ μοναχικὴ ἀκολουθία τῆς ἔλεγον μυστικῶς μαζὶ μὲ τῆς ἐκφωνήσεις τους καὶ συγκεντρωμένες σὲ νεκροῦς, νὰ εἰποῦμε ἔτσι, γιά τὸν ἱερέα χρόνους. Γιά τὸ λόγο αὐτὸ συγκεντρώθηκαν καὶ λέγονται μέχρι σήμερα ὅλες μαζὶ οἱ εὐχῆς τῶν ἀντιφῶνων τοῦ ἀσματικού λυχνικοῦ κατὰ τὸν προοιμακὸ τοῦ μοναχικοῦ ἐσπερινοῦ καὶ οἱ εὐχῆς τῶν ἀντιφῶνων τοῦ ἀσματικοῦ ὄρθρου κατὰ τὸν ἐξάψαλμο τοῦ μοναχικοῦ ὄρθρου. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο εἰσέβαλε, ἐπεκράτησε καὶ ἰσχύει μέχρι σήμερα ὁ ἀσματικὸς τρόπος ἐνάρεως τοῦ ἐσπερινοῦ - Προηγιασμένης καὶ στὸ μοναχικὸ ἐσπερινὸ - Προηγιασμένη, πὺ τελοῦμε σήμερα.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συνέβη καὶ στὴ σύνδεσι τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ τὸ μοναχικὸ ἐσπερινὸ κατὰ τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, τὸ Μέγα Σάββατο καὶ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων. Καὶ οἱ ἐσπερινοὶ αὐτοὶ ἀρχίζουν μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» ἀντὶ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...», ὅπως θὰ ἦταν φυσικώτερο. Ἡ θεία λειτουργία, εἴτε ὡς τελεία κατὰ τῆς ἀνωτέρω περιπτώσεις εἴτε ὡς Προηγιασμένη, ἦταν ὁπωσδήποτε πῶ ἰσχυρὴ ἀπὸ τὸ μοναχικὸ ἐσπερινὸ, γι' αὐτὸ διατηρήθηκε καὶ στῆς δύο αὐτῆς μορφῆς ὁ ἀσματικὸς τρόπος τῆς ἐνάρεως τῆς, δηλαδὴ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...».

Πάντως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες συνυπῆρχαν οἱ δύο παραδόσεις καὶ ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων ἀρχίζε ἢ μὲ τὸν ἕνα ἢ μὲ τὸν ἄλλο τρόπο, ἀνάλογα μὲ τὸ χειρόγραφο ἢ τὴν τάξι πὺ ἀκολουθοῦσε ὁ κάθε ἱερεὺς. Αὐτὸ μπορούμε νὰ τὸ διαπιστώσουμε ἀπὸ τῆς παραλλαγῆς πὺ παρουσιάζουν στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ τὰ νεώτερα ἀκόμη χειρόγραφα. Μιά μάλιστα «Διάταξις» τῆς Προηγιασμένης στὸν κώδικα Ἀθηνῶν 758 τοῦ 17' αἰῶνος ὄχι μόνο γνωρίζει τὴ διπλῆ πρᾶξι, ἀλλὰ καὶ ρητῶς τὴν μνημονεύει: «Εἶτα ἴσταται ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, προσκυνεῖ τρίς λέγων' "Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι". Καὶ ἀσπάζεται τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον καὶ ἐκφωνεῖ οὕτως: "Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...". Χρὴ γινώσκειν ὅτι εἰς τὰ μοναστήρια καὶ ἄλλοι πολλοὶ λέγουσιν' "Εὐλογητὸς ὁ Θεός"». Εἶναι φανερὸ πῶς τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» ἐπεκράτησε καὶ γενικεύθηκε μὲ τὴ διάδοσι καὶ ἐπικράτησι τῶν ἐντύπων ἐκδόσεων, πὺ προτίμησαν τὴν ἐνοριακὴ πρακτικὴ.

446. Εἶναι δυνατόν σὲ περίπτωσι ἀνάγκης νὰ τελεσθῇ ἡ θεία λειτουργία τῶν Προηγιασμένων μὲ τμῆμα μόνο τοῦ ἁγίου ἄρτου (ἄμνου) ἢ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ὁλόκληρος; (Ἐρώτησις Αἰδεο. Ν.).

Περίπτωσις ἀνάγκης δὲν δικαιολογεῖται στὴν Προηγιασμένη. Ὁ ἱερεὺς κατὰ τῆς λειτουργίας τοῦ Σαββάτου ἢ τῆς Κυριακῆς ὑπολογίζει ἀκριβῶς πῶσες Προηγιασμένες πρόκειται νὰ τελεσθοῦν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐβδομάδος καὶ ἀναλόγως ἐξάγει, καθαγιαζέει καὶ φυλάσσει στὸ ἄρτοφόριο τὸν ἀναγκαιούντα ἀριθμὸ ἄμνων. Καὶ τὰ τυπικὰ σημειῶνουν τὸν προβλεπόμενον ἀριθμὸ τακτικῶν Προηγιασμένων. Ἄν ὁ ἱερεὺς δὲν ὑπελόγησε καλὰ νομίζω πῶς εἶναι προτιμώτερο νὰ μὴν τελέσῃ Προηγιασμένη.

Καὶ τοῦτο ὄχι γιατί δὲν βρίσκεται ὁ Χριστὸς ὁλόκληρος σὲ κάθε μέρος ἢ καὶ κάθε μαργαρίτη ἀκόμη τοῦ ἁγίου ἄρτου. Ὅχι δηλαδὴ γιά λόγους δογματικούς, ἀλλὰ γιά λόγους λειτουργικῆς τάξεως, πὺ εἶναι ἀπόλυτα σεβαστοὶ καὶ ἰσχυροί. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπαντᾷ ὁ ἅγιος **Σ υ μ ε ὼ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ ῆ ς** στὴν νη' ἐρώτησι τοῦ μητροπολίτου Πενταπόλεως Γαβριήλ: «Ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν Προηγιασμένων χρὴ προσφέρειν καὶ τμῆμα τοῦ θείου ἄρτου ἢ ὅλον;». Γράφει λοιπὸν ὁ ἅγιος: «Ὁφείλει δὲ καὶ ὁ ἄρτος μὴ τμῆμα εἶναι, ἀλλὰ τέλειος, ὡς ἂν μελισσῇ κατὰ τὸ ἔθος καὶ κλασθεῖς μεταδοθῇ. Τοῦτο γάρ λείπεται ἀπὸ τῆς ἐντελοῦς λειτουργίας».

Γιά ἔτι ἀφορᾶ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

‘Ο μαΐστωρ Ίωάννης Παπαδόπουλος ὁ Κουκουζέλης (1270 περίπου - α΄ ἡμ. 18΄ αἰ.) ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του*

Τοῦ κ. ΓΡΗΓ. Θ. ΣΤΑΘΗ
Ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ

Σεβασμιώτατοι,
κύριοι συναδέλφοι,
μουσικολογιώτατοι,
ἄρχον Πρωτοψάλτα τῆς Μ.Χ. Ἐκκλησίας,
μουσικώτατοι πρωτοψάλτες καὶ λαμπαδάριοι,
ἀγαπητοὶ φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες,
φιλόμουση ὁμήγηρη,

α. Προοίμιο

Ἀρχὴ-ἀρχή, ὁμολογῶ ὅτι μὲ διακατέχει δέος
καὶ μὲ συνέχει συγκίνηση αὐτὴν τὴν εὐσημη ὥρα καὶ

σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βῆμα, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ μὲ ἀξίωσε
ὁ Θεὸς ν' ἀνεβῶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ καθηγητοῦ, γιὰ
νὰ ὁμιλήσω. Δέος, γιὰ τὸς τοσοῦτο καὶ τόσοι πανε-
πιστημιακοὶ διδάσκαλοι λάμπρυναν μὲ τοὺς λόγους
τοὺς αὐτὸ τὸ βῆμα, κι ἡ νοερὴ παρουσία τοὺς κανον-
αρχεῖ εὐθύνη στὸν κάθε νέο ὁμιλητὴ· συγκίνηση, πάλι,
γιὰ τὸ εἶναι ἓνα εὐγενικὸ ἀνθρώπινο πάθος, καὶ δὲν
μπορῶ ἄλλωστε νὰ τὸ ἀποκρύψω, ποῦ ἀπευθύνομαι
σὲ σᾶς, πολλοὺς σοφώτερους ἀπὸ μένα, ποῦ εἶχατε
τὴν καλωσύνη νὰ προσδράμετε καὶ νὰ μὲ τιμῆσετε σ'
αὐτὴν τὴν μουσικολογικὴ σπουδῇ. Ἀκόμα, αἰσθάνομαι
συγκίνηση, γιὰ τὸ πρόκειται ἀπόψε ἐδῶ νὰ σᾶς ὁμιλή-
σω γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο ἐνὸς θαυμασιώτατου βυ-
ζαντινοῦ μελοῦργοῦ καὶ νὰ ξεδιπλώσω ἀπ' τὴν μεμβρά-

Βιβλιογραφία

Τὸ κείμενο αὐτό, χωρὶς καμὴν ἀλλαγὴ, εἶναι ὁ Λόγος
ποῦ ἐκφωνήθηκε στὴν Μεγάλῃ Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανε-
πιστημίου Ἀθηνῶν, τὴν Δευτέρα 3 Μαρτίου 1986, τὸ βράδι,
κατὰ τὴν ἔκτη μουσικολογικὴ σπουδῇ μὲ ὁμώνυμο θέμα, ποῦ
ὠργάνωσε καὶ πραγματοποιήσε τὸ Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μου-
σικολογίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀκολούθησε, τότε,
τὸ χορικὸ μέρος, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Χορὸς Ψαλτῶν «Οἱ Μαΐ-
στορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» ἔψαλε ἐπιλεγμένους ἐμμελέ-
στατες συνθέσεις τοῦ Ἰωάννου Κουκουζέλη.

Τὸ κείμενο ὅπως παρουσιάζεται κι ἐδῶ, εἶναι διαρθρωμένο
κατὰ τὶς βασικὲς ἐνότητες καὶ ἀποτελεῖ σύνοψη μιᾶς ἐκτενοῦς
μονογραφίας γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοῦ
μελοῦργοῦ. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ὑπομνηματίζω τὰ τόσα
σημεῖα ποῦ σημειώω μὲ ἕναν ἀστερίσκο, καὶ ἀρκοῦμαι νὰ
παρουσιάσω τοὺς ἀναγκαίους τίτλους κάποιων βιβλίων καὶ
ἄρθρων, τὰ ὁποῖα σπεύδω νὰ δηλώσω, — γιὰ νὰ μὴ παρεξη-
γηθῶ —, ὅτι εἶχα ὑπ' ὄψην μου κατὰ τὴν σύνθεση αὐτοῦ τοῦ
Λόγου μου. Ἔτσι, καὶ μιὰ πρώτη παρουσίαση τοῦ θέματος
προσφέρεται εὐρύτερα, καὶ διασώζεται ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ
ῥυθμὸς τῆς ἀμεσότητος τοῦ λόγου μιᾶς Ὀμιλίας, καθὼς ἐπὶ τοῦ-
το γράφτηκε.

† Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιά-
δου, «Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης ὁ Μαΐστωρ
καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ», ΕΕΒΣ 14,
Ἀθῆναι 1938, σσ. 3-86, ὅπου ἐκδίδεται καὶ ὁ «Βίος» τοῦ Ἰω-
άννου Κουκουζέλη ἀπ' τοὺς Λαυρεωτικὸς κώδικες I 23 καὶ
I 45. — J. Thibaut, «Étude de Musique Byzantine. La Notation de Koukouzélès»,
IRAİK 6 (1901), σσ. 361-396. — Edward Williams,
«John Koukouzeles, Reform of Byzantine
Chanting for Great Vespers in the
Fourteenth Century», Ph. D. Yale Uni-
versity 1968 (σὲ μικροφίλμ). — Τοῦ ἰδίου, «A By-
zantine Ars Nova: The 14th-century
Reforms of John Koukouzeles in the
Chanting of Great Vespers» (μιὰ συνοπτικὴ
παρουσίαση τοῦ κυρίου μέρους τῆς διδακτορικῆς διατρι-

βῆς), στὸ «Aspects of the Balkans Continuity and
Chance — Contribution to the International Balkan
Conference held at UCLA, October 23-28, 1969», 1972
Mouton-the Hague-Paris, σσ. 211-229. — Ἀνδρέα
Jakoblievic, «Οἱ Μέγας Μαΐστωρ Ἰωάν-
νης Κουκουζέλης Παπαδόπουλος», στὴν
«Κληρονομία» τόμος 14, τεύχος Β', Δεκέμβριος 1982,
Θεσσαλονίκη, σσ. 357-374. Τὸ κείμενο τῆς διαλέξεως
— μὲ τὶς ὑποσημειώσεις —, ποῦ δόθηκε τὴν 31 Μαΐου
1982 στὴν αἴθουσα τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπου-
δῶν. — Oliver Strunk, «The Antiphons
of the Oktoechos», σὲ «Journal of the American
Musicological Society» vol. XIII, Nos 1-3 (1960), σσ. 50-
67. — Elena Tontscheva, «Neuentdeckte
Abschriften des cheironomischen Lehr-
gesangs von Johannes Kukuzeles», στὰ
«Actes du XIVe Congrès International des Études By-
zantines» (Bucharest, 6-12 Septembre 1971), vol. III,
1976, σσ. 579-588. — L. Brashovanova-Stan-
cheva, «Pronchavanija vrhu zivota i
dejnosta na Ioan Kukuzele», στὸ περιοδικὸ
«Zvestija na Instituta za Muzika», VI, Sofija 1959, σσ.
13-38. — Τῆς ἰδίας τὸ πρόσφατο βιβλίον στὰ γερμανικὰ
(Βιέννη 1984) «Ἡ μεσαιωνικὴ βουλγαρικὴ
μουσικὴ καὶ ὁ Ἰωάννης Κουκουζέλης»,
στὸ ὁποῖο ἀπάντησε μὲ σειρά Ἐπιφυλλίδων τῆς «Ἐστίας»
(Ἰανουάριος 1986) ὁ Παν. Κ. Κυρομάνου, σὲ μιὰ προσπάθεια
ἀνασκευῆς τῶν πρὸ κραυγαλέων ἀνιστορητῶν θέσεων τῆς συγ-
γραφέως. — H. Husmann, «Chromatik und
Enharmonik in der Byzantinischen Musi-
k», στὸ «Byzantion», tome LI (1981), τεύχος 1, Bru-
xelles 1981, σσ. 169-200. — Milos Velimirovic,
«The Bulgarian Musical Pieces in By-
zantine Musical Manuscripts», στὰ «Re-
port of the Eleventh Congress — Copenhagen 1972»,
volume II, σσ. 790-796. — Stoyan Petrov-Hri-
sto Kodov, «Old Bulgarian Musical Do-
cuments», Sofia 1973, σσ. 40-48. — Krazimir
Stanchev—Elena Tontcheva, «Bulgars-

νη και τὸ χαρτὶ τῶν ἑλληνικῶν μουσικῶν χειρογράφων ἐξαισία βυζαντινὰ μέλη, σὲ παγκόσμια πρεμιέρα — ὅπως λέγεται —, ἔξω ἀπ' τὸν φυσικὸν τὸν χῶρον, τὰ ψαλτικὰ ἀναλόγια τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας. Ἄν δὲν θαρροῦσα πῶς οἱ σκιῆς τῶν ἐθνικῶν μας μελουργῶν, βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν, σταλάζουν δροσισμὸν στὴν προσπάθεια ν' ἀνασύρουμε τὴν ἀγλὴ τῆς λήθης ἀπὸ πάνω τους, δὲν θὰ εἶχα παρορησία καμιά, καὶ θὰ ἤταν κενὸς ὁ λόγος μου.

Ἄλλὰ, «Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται»,* καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους μας σὲ ὅλες τὶς ἐποχὰς οἱ μελουργοὶ — ψάλτες περίφημοι οἱ ἴδιοι — ὕμνησαν καὶ ἔψαλαν τὴν ἀνάστασι καὶ τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας μας, ἔτσι πού ἡ ἐνασχόληση μὲ τοὺς μελουργοὺς καὶ ὁ ὁποιοσδήποτε σοβαρὸς λόγος γι' αὐτοὺς νὰ εἶναι λόγος λειτουργικὸς καὶ ὠφέλιμος.

β. Παρουσίαση τοῦ θέματος

Προκείμενο θέμα ἀπόψε αὐτῆς τῆς μουσικολογικῆς σπουδῆς, ἕκτης στὴ σειρά «Βυζαντινοὶ καὶ Μεταβυζαντινοὶ Μελουργοί», πού τὸ Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας ὀργανώνει καὶ πραγματοποιεῖ κατὰ καιροὺς σὲ δημόσιες συνάξεις, εἶναι ὁ θαυμασιώτατος βυζαντινὸς μελουργός, ὅσιος Ἰωάννης Παπαδόπουλος ὁ μαῖστωρ καὶ Κουκουζέλης. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμη του τὴν 1η Ὀκτωβρίου* μαζὶ μὲ τὴν μνήμη τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ.

Εἶναι τόσα πολλὰ τὰ λάθη πού συσφώρευσαν, ξένοι πρῶτα σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση, καὶ Ἕλληνες ὕστερα, — ἱστορικοὶ, φιλόλογοι, μουσικολόγοι —, τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες,* σχετικὰ μὲ τὸν Ἰωάννη Κουκουζέλη, πού θὰ μπορούσα νὰ σᾶς ἀναφέρω τὰ πῶς κραυγαλέα ἀπ' αὐτὰ μὲ τὴ μορφή Χαραυτολογημάτων, ὅπως γιὰ παράδειγμα «ὁ Ἰωάννης Κουκουζέλης ἔζησε ἀπ' τὸν ια' μέχρι τὸν ις' αἰῶνα!» ἡ ἀγιότητα ὅμως τοῦ μελωργοῦ, πού εὐλαβοῦμαι, δὲν μοῦ ἐπιτρέπει τέτοια ἐκτροπή. Τὰ λάθη καὶ οἱ ἀντιφάσεις πού ὀδηγοῦν ὀπωσδήποτε σὲ σύγχυση, ὀφείλονται εἴτε σὲ περιορισμένη καὶ θεληματικὰ ἐκλεκτικὴ γνώση τοῦ κωδικολογικοῦ ὕλικου ἀπ' τοὺς ἐρευνητὲς μέχρι πρὶν ἀπὸ τριάντα-σαράντα χρόνια,* εἴτε σὲ παραθεώρηση βασικῶν ἱστορικῶν στοιχείων καὶ ἀνεπαρκῆ ἐμβέλεια γιὰ ἀξιολόγηση τῶν στοιχείων αὐτῶν ἀπ' τοὺς σύγχρονους ἐρευνητὲς.* Καὶ ἄς σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ἡ μουσικολογικὴ ἔρευνα χάρη στὴν ἀναλυτικὴ καταλογογράφηση τῶν χειρογράφων ἀνακαλύπτει ἢ ἐπισημαίνει ὀλοένα καὶ περισσότερα καινούργια στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης,*

ἄρα καὶ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ μελωργοῦ μας.

Τὴ σοβαρότερη ὡς τώρα προσπάθεια γιὰ ἱστορικὴ ἐξακρίβωση τῶν σχετικῶν μὲ τὸν Ἰωάννη Κουκουζέλη θεμάτων, ἀποτελεῖ μιὰ ἐκτενὴς διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ ἀμερικανοῦ Edward Williams,* ἀπ' τὴν ὁποία δανείστηκε σχεδὸν ὅλα τὰ στοιχεῖα, χωρὶς νὰ τὸ ἀναφέρει, καὶ παρουσίασε σὲ διάλεξιν στὴν Θεσσαλονίκη, πού στὴ συνέχεια δημοσιεύτηκε, πρὶν τέσσερα χρόνια, ὁ γιουγκοσλάβος ἐρευνητὴς Andrea Jakovljevic. Ἡ διατριβὴ τοῦ Williams εἶναι ἀδημοσίευτη καὶ μόνο προσιτὴ σὲ μικροφίλμ.

Ποιὲς πτυχές, λοιπὸν, ἀπαρτίζουν τὸ προκείμενο θέμα; Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἔρευνα στὴν προσπάθεια νὰ βάλουμε τὰ πράγματα στὴ θέση τους, πρέπει νὰ ἔχουμε μπροστὰ στὰ μάτια μας μιὰ συνοπτικὴ θεώρηση τοῦ θέματος.

Γιὰ τὸν Ἰωάννη Κουκουζέλη γράφτηκαν πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα γιὰ ὁποιοδήποτε ἄλλο μελωργό. Ὑπάρχουν, ἀπ' ὅ,τι ξέρω, τρεῖς διδακτορικὲς διατριβὲς καὶ πληθώρα δημοσιευμάτων μὲ ἀναφορὲς στὸ πρόσωπό του καὶ στὸ ἔργο του, καὶ ὑπάρχει, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἓνας «Βίος», ἀρκετὰ διαδεδομένος σὲ χειρόγραφα καὶ ἐκδόσεις. Ἀπ' τὸν Βίο αὐτὸν ἀποκοιήθηκαν μιὰ μυθιστορηματικὴ βιογραφία στὰ βουλγαρικὰ καὶ ἄλλη μιὰ στὰ ἑλληνικά, σὲ δύο μάλιστα ἐκδόσεις — ἡ δευτέρα ἐπηρῆξημένη. Ὁ Ἰωάννης Κουκουζέλης τιμᾶται ὡς ἅγιος στὸ ὀρθόδοξο ἑορτολόγιο· θεωρεῖται ἡ «δεύτερη πηγὴ» τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, μετὰ τὸν Ἰωάννη Δαμασκηνό. Μὲ τὸ ὄνομά του παλαιότεροι ἐρευνητὲς, — καὶ περιέργως ἐπιμένουν καὶ κάποιοι σύγχρονοι —, βάφτισαν ἓναν τύπο σημειογραφίας, «Κουκουζελικὴ σημειογραφία»* καὶ ἐγκαινιάζουν μὲ αὐτὴ μιὰ περίοδο στὴν ἐξέλιξη τῆς σημειογραφίας. Τὸν Ἰωάννη Παπαδόπουλο Κουκουζέλη βούλγαροι ἐρευνητὲς,* ἀπὸ ἐθνικιστικοὺς καθαρὰ λόγους, τὸν θεωροῦν ὡς τὸν μεγαλύτερο μεσαιωνικὸ βούλγαρο συνθέτη, πού ἐπηρέασε στὴ συνέχεια ὅλη τὴν Βυζαντινὴ Μουσικὴ, ἐνῶ ἓνας γερμανὸς ἐρευνητὴς* τὸν θέλει ἀνατολίτη, γεννημένο στὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στὴν περίοδο τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Νικαίας, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν ὑπαρξὴ τῶν χρωματικῶν διαστημάτων στὴ Βυζαντινὴ Μουσικὴ. Κατὰ τὶς διάφορες ἀπόψεις καὶ θεωρίες καὶ παρεξηγήσεις, ὁ Ἰωάννης Κουκουζέλης φέρεται νὰ ἔζησε ἀνάμεσα στὶς ἀρχὲς τοῦ ιβ' μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ ις' αἰῶνα.*

Ὁ χρόνος ἀπόψε ἐδῶ καὶ τὸ εἶδος τῆς μουσικο-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 185)

kite Pesnopenia bábByzantinskite Akolytii), στὸ «Muzikoznanie» 2, Sofia 1978, σσ. 39-70.

Στὰ βιβλία μου, Γρ. Θ. Στᾶθη, «Ἡ Δεκαπεντασύλλαβος Ὑμνογραφία ἐν τῇ Βυζαντινῇ Μελοποιίᾳ», Ἀθῆναι 1977, καὶ «Οἱ Ἀναγραμματοισμοὶ καὶ τὰ Μαθήματα τῆς Βυζαντινῆς Μελοποιίᾳ», Ἀθῆναι 1979, περιέχεται τὸ ὕμνογραφικὸν ἔργο τοῦ Ἰωάννου Κουκουζέλη σὲ δεκαπεντασύλλαβους στίχους, καθὼς καὶ συστηματικὴ ἔκθεσις τῆς συμβολῆς τοῦ στὸ εἶδος τῶν ἀναγραμματοισμῶν καὶ μαθημάτων. Στὸς δύο ἤδη ἐκτεθειμένους τόμους τοῦ Καταλόγου μου «Τὰ Χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς — Ἀγιον

Ὁ ροε» Ἀθῆναι 1975 καὶ 1976 ἀντίστοιχα, καὶ ἀπ' τὸ λῆμμα «Ἰωάννης Κουκουζέλης» (σ. 707 καὶ σ. 892, ἀντίστοιχα) μπορεῖ νὰ σχηματίσει κανεὶς τὸν ἐργογραφικὸν πίνακα τοῦ Ἰωάννου Κουκουζέλη. — Πρβλ. καὶ Μανώλη Χατζηγιανκοῦ μῆ, «Μουσικὰ Χειρόγραφα Τουρκοκρατίας (1453-1832)», τόμος Α' Ἀθῆνα 1975, σσ. 322-329. — Τὸ χορικὸ μέρος τῆς μουσικολογικῆς αὐτῆς σπουδῆς ἠχογραφεῖται ἐπαγγελματικὰ γιὰ νὰ κυκλοφορήσει σύντομα ἐνῶ ἄλλοι μὲ δύο ἢ τρεῖς δίσκους, ὡς ἀριθμὸς 6 τῆς κλασσικῆς Δισκοθήκης τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας «Βυζαντινοὶ καὶ Μεταβυζαντινοὶ Μελουργοί».

Γρ. Θ. Στ.

ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΣΕΙ Η ΕΝΟΡΙΑ (*)

Συγκεκριμένες προτάσεις

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Επ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

'Επίμετρο

"Αν θά θέλαμε νά διαμορφώναμε τώρα τις προηγηθεῖσες σκέψεις τῆς εισηγήσεως ὑπὸ τῆ μορφῆ συνοπτικῶν θέσεων θά διατυπώναμε τις ἀκόλουθες προτάσεις, πού ὑπαινίσσονται κλιμακωμένες προτεραιότητες πρὸς ἐνέργεια με σκοπὸ τὴν ἀναζωογόνηση καὶ δραστηριοποίηση τῆς 'Ενορίας.

1. Οἱ ποιμαντικὲς δομὲς τῆς 'Ενορίας πρέπει νά βρίσκονται σὲ ἀμεση σχέση με ἐκεῖνες τῆς 'Ι. Μητροπόλεως.

2. 'Ο ποιμαντικὸς σχεδιασμὸς νά γίνεται σὲ συνεργασία με τὰ ἐπιτελικά ὄργανα τῆς Μητροπόλεως, τὰ ὁποῖα θά ἐμπνέουν μὲν, ἀλλὰ δὲν θά εἶναι καὶ ὑπεύθυνα γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν προγραμμάτων. 'Η πρωτοβουλία ἐκτελέσεως ἀνήκει στὰ ἐνοριακὰ ὄργανα.

3. 'Η ποιμαντικὴ δραστηριότητα δὲν θά ἀντιμετωπίζει τὸν πιστὸ ὡς ἄτομο ἀποκομμένο ἀπὸ κάθε ἄλλη του ἐνταξὴ στὴν οἰκογένεια, τὴν ἐργασία, τὴν ἐκπαίδευση, τὴν πολιτικὴ ζωὴ, καὶ τὴν πληροφόρησή του ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας. Θὰ τὸν ἀντιμετωπίζει ὡς πρόσωπο πού εἶναι ὑποκείμενο καὶ ἀντικείμενο πολλαπλῶν ἐπιρροῶν.

4. Στόχος τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος τῆς ἐνορίας ὡς πρὸς τοὺς πιστοὺς θά εἶναι ἡ προσωπικὴ συνάντησή μαζὶ τους σὲ «ἐλάχιστες κλίμακες».

5. 'Η προσωπικὴ αὐτὴ συνάντησις ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπο ποιμαντικὸ ἔργο δὲν θά ἐπιτελεῖται μόνον ἀπὸ τὸν 'Εφημέριο. Ποιμαντικὲς ὁμάδες ἐργα-

σίας καὶ συνεργάτες θά βοηθοῦν τοὺς 'Εφημέριους στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς 'Ενορίας.

6. "Όταν μιλάμε γιὰ ἀνθρώπινες ἢ ἐλάχιστες κλίμακες συναντήσεως δὲν θέλουμε νά ἐπέμβουμε στὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα τῶν ὀργανικῶν μονάδων, πόσοι, δηλαδή, θά ἀπαρτίζουν μιὰ ἐνορία. "Ας ἀφθεῖ μόνη τῆς ἡ ὀργανικὴ μονάδα νά βρεῖ τὸ μέγεθός της. 'Εκεῖνο πού προσέχει εἶναι νά δημιουργηθοῦν μικρότερα κέντρα συνοχῆς.

7. 'Ένα πρῶτο βῆμα θά ἦταν, ἀν σὲ μεγάλες ἐνορίες, ὅπου ὑπάρχουν περισσότεροι συνεφημέριοι, χωρίζονταν οἱ ἐνορίες σὲ ποιμαντικοὺς τομεῖς κατὰ δρόμους ἢ ἀνὰ συνοικίες. Σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς ὑπεύθυνος θά εἶναι συγκεκριμένος ἱερέας πλαισιωμένος ἀπὸ μιὰ ποιμαντικὴ ὁμάδα ἐργασίας ἀποτελούμενη ἀπὸ λαϊκοὺς. 'Ο 'Εφημέριος πέρα ἀπὸ τις διοικητικὲς του ἐνασχολήσεις στὴν κεντρικὴ ὑπηρεσία τῆς 'Ενορίας ἢ σὲ ὑπηρεσίες τῆς 'Ι. Μητροπόλεως θά ἔχει τὴ φροντίδα καὶ τὸν συντονισμό τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου στὸν τομέα του (μαρτυρία, λατρεία, διακονία, κοινωνία). Θὰ πρέπει, βέβαια, νά ἔχει ὑπάρξει προηγουμένως μιὰ διευθέτησις ὅσον ἀφορᾷ θέματα εἰσπράξεων («τυχηρῶν») ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν ἱ. μυστηρίων καὶ ἄλλων ἁγιαστικῶν πράξεων καὶ ἱεροπραξιῶν στὸν κεντρικὸ Ναό.

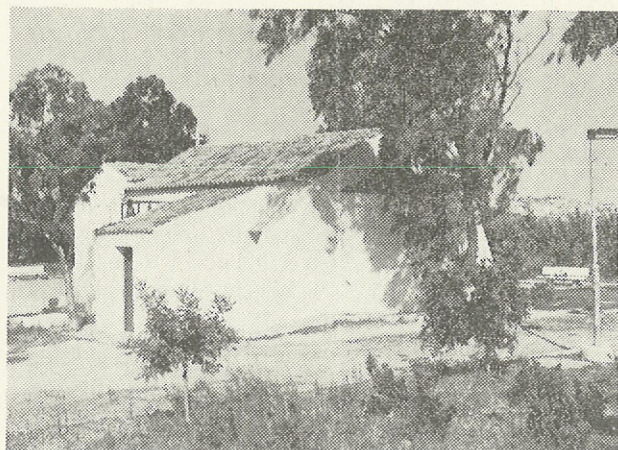
8. Κάθε τομέας θά πρέπει νά ἔχει τὸν δικὸ του τόπο εὐχαριστιακῆς συνάξεως καὶ λατρείας. Τέτοιοι τόποι μπορεῖ νά εἶναι τυχὸν ὑπάρχοντα παρεκκλήσια ἢ ἄλλοι χώροι, ὅπως ἰσόγεια πολυκατοικιῶν, πού νά μποροῦν νά διαμορφωθοῦν σὲ εὐχαριστιακοὺς χώρους. Αὐτοὶ οἱ χώροι θά εἶναι τόποι πνευματικῆς ἀνατάσεως καὶ ἀναψυχῆς, «νησίδες γαλήνης καὶ προσευχῆς».

9. Σημαντικὴ θά εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 171 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

ποιμαντικής ομάδος εργασίας υπό τον Έφμεριο, πέρα από τη συμπάραστασή της σε θέματα λατρείας και στο έργο της χριστιανικής έν γένει μαρτυ-

Τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Παλαιὸ Φάληρο.

ρίας και κατηχήσεως, τῆς διακονίας ἀγάπης και τῆς ἐπιτεύξεως ἀδιατάρακτων σχέσεων μεταξὺ προσώπων και διαφόρων ομάδων στὴν περιοχή τοῦ Τομέως.

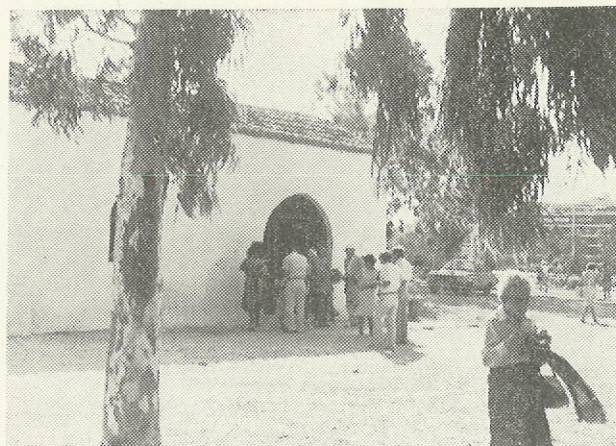
10. Αὐτὸ προϋποθέτει μία καλὴ γνώση τῆς ζωῆς τῆς ἐνορίας και τῶν ἐπὶ μέρους τομέων. Χρειάζεται, λοιπόν, κατὰ πρῶτο λόγο μία διάγνωση και ἀποτύπωση τῶν δυνατοτήτων σὲ πρόσωπα και μέσα. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει μὲ πρωτοβουλία τῶν Ἱ. Μητροπόλεων σὲ ὅλες τὶς ἐνορίες και τοὺς τομεῖς ποὺ θὰ προκύψουν (Πρώτη βοήθεια μπορεῖ νὰ παράσχει τὸ Ἐρωτηματολόγιο «Ἐνοριακὴ ὀργάνωση και ζωή», ποὺ χρησιμοποιεῖται στὰ πλαίσια τοῦ μαθήματος τῆς «Ποιμαντικῆς» στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν).

11. Στὴ συνέχεια θὰ πρέπει νὰ γίνει ἐκτίμηση τῶν δεδομένων και τῶν ποιμαντικῶν προτεραιοτήτων.

12. Τέλος, θὰ πρέπει νὰ διατυπωθεῖ ἓνα βραχυμέσο- ἢ και μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ποιμαντικῆς ἐνοριακῆς ἀναπτύξεως γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση και δραστηριοποίηση τῆς ζωῆς τῆς Ἐνορίας (ποιμαντικὲς προοπτικὲς).

13. Ἐπειδὴ, ὅμως, ὁ ποιμὴνας ἀποτελεῖ τὸν κύριο μοχλὸ στὴν ποιμαντικὴ ἐργασία ποὺ γίνεται στὴν Ἐνορία, θὰ πρέπει νὰ βοηθηθεῖ σὸ νὰ ξεπεράσει προσωπικὲς ψυχολογικὲς δυσκολίες ποὺ δημιουργοῦνται ἐξ ἀντικειμένου ἢ ἐξ ὑποκειμένου και ἀναστέλλουν τὸ δημιουργικὸ ποιμαντικὸ του ἔργο.

Ἐνῶ δίδεται ιδιαίτερη προσοχὴ στὰ ἠθικά, κοινωνικά, μορφωτικά και πνευματικά του προσόντα παραθεωρεῖται ἡ προσωπικότητά του ὡς κέντρο ψυ-

Μία νησίδα πνευματικῆς ἀνατάσεως, «μετόχι» τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου.

χολογικῶν ἀντιδράσεων. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ ληφθεῖ εἰδικὴ μέριμνα ὑπερβάσεως τέτοιων δυσκολιῶν, ποὺ πολλὲς φορές τὶς δημιουργεῖ μία τυχὸν ἄνιση και ἄδικη μεταχείριση ἐκ μέρους συναδέλφων ἢ προϊσταμένων.

14. Παρ' ὅλη τὴν φαινομενικὴ ἀνοδο τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἱερέων μας θὰ πρέπει μὲ εἰδικὰ προγράμματα ποιμαντικῆς θεολογικῆς ἐκπαίδευσως νὰ ἀναληφθεῖ ἡ προσπάθεια ἐπιμorfώσεως τόσοσ ἀυτῶν ὅσο και τῶν λαϊκῶν συνεργατῶν τῆς Ἐνορίας, ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐπωμισθοῦν ἐπίκαιρη ποιμαντικὴ δραστηριότητα και διακονία.

(Τέλος)

Ο ΜΑΪΣΤΩΡ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ο ΚΟΥΚΟΥΖΕΛΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 183)

λογικῆς σπουδῆς, δὲν θὰ μοῦ ἐπιτρέψει ν' ἀναφερθῶ συστηματικὰ σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ σημεῖα αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρῶ σὲ μιὰ ἐκτενῆ μονογραφία. Ἄλλωστε δὲν μοῦ εἶναι προσφιλὲς ὁ λόγος μου νὰ ἔχει τόσο ἀντιρρητικὸ. Ἀπ' τὴν πλουσιώτατη χειρόγραφη παράδοση και εἰδικότερα μέσα ἀπ' τὶς πέντε χιλιάδες χειρόγραφες σελίδες μου ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἀναλυτικὴ περιγραφή τῶν χειρογράφων Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους,* θὰ παραθέσω, μὲ κριτικὴ διάθεση, ὅσες μαρτυρίες στοιχειοθετοῦν τὴν ἀκριβῆ ἱστορίηση γιὰ τὴ ζωὴ και τὸ ἔργο τοῦ Μαῖστορος Ἰωάννου Παπαδοπούλου τοῦ Κουκουζέλη.

(Συνεχίζεται.)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ*

Τοῦ Μητρ. Πενταπόλεως καὶ Διευθυντοῦ
τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑ (†)

Εἰς τὴν ἐρώτησίν μας ταύτην ἀπαντᾷ ὁ θεῖος πατήρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· «Τύπος πιστῶν, τουτέστι τὸ ἀρχέτυπον τοῦ βίου, ὁ ἱερεὺς ἔστω ὡσπερ εἰκὼν προκείμενος, ὡσπερ νόμος ἐμψυχος, ὡσπερ κανὼν καὶ ὄρος τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας». (Πρὸς Τιμ. Αἰς ὁμιλ. ιγ')· διὰ τί δὲ ταῦτα; ἰδοὺ διατὶ ὁ αὐτὸς ἀπαντᾷ· «Οὐ γὰρ ὑπὲρ στρατηγίας οὐδὲ ὑπὲρ βασιλείας ἡμῖν ὁ λόγος, ἀλλ' ὑπὲρ πράγματος ἀγγελικῆς ἀρετῆς δεομένου. Καὶ γὰρ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καθαρωτέραν τῷ Ἱερεὶ τὴν ψυχὴν εἶναι δεῖ ἵνα, μὴ ποτε ἔρημον αὐτὸν καταλιμπάνῃ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἵνα δύνηται λέγειν ἡμεῖς οὐκ ἐτι ἐγώ, ἡμεῖς δὲ ἐν ἡμῶν Χριστός» (Λόγος περὶ Ἱερωσύνης)· ἰδοὺ δὲ τί λέγει καὶ ὁ Ἅγιος πατήρ ἡμῶν Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρεῖας.

«Χρὴ δὴ διαζῆν ἅγιος καὶ ὀρθοδοδεῖν ἐν Ἐκκλησίᾳ τοὺς ἐπιλέκτους ἱερουργούς, ἥτοι τοὺς κεκλημένους εἰς ἱερωσύνην. Ἔσονται γὰρ οὕτως εἰς ὑποτύπωσιν εὐδοσίας καὶ πάσης ἀρετῆς τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, οἱ καὶ τὸν τῶν ὄλων γεραίρουσι Θεόν, τῆς τῶν Ἱερέων πολιτείας τὸ λαμπρὸν καὶ ἐξαιρετὸν καταθεόμενοι κάλλος... Ὡσπερ γὰρ σκανδαλίζονται λαοὶ τοὺς ἱερεῖς ἐλομένους ζῆν ἐκτόπως, οὕτω πλείστην τε ὄσσην καὶ λίαν ἀμφιλαφῆ κερδανούσι τὴν ὄνησιν, εἴ δέ που θεάσαιντο πληροῦντας τὸ ἀγαθόν». (Κυριλ. Ἀλεξ. Τομ. Ε'. Σελ. 328).

Διὰ ταῦτα λέγει ὁ πατήρ ἡμῶν Χρυσόστομος· «Δεῖ τὸν Ἱερέα καθάπερ τισὶν ἀδαμαντίνους ὄπλοις πεφράχθαι πάντοθεν, τῇ τε συντόνῳ σπουδῇ καὶ τῇ διηνεκεῖ περὶ τὸν βίον νήφει, πάντοθεν περισκοποῦντα, μὴ ποῦ τις γυμνὸν εὐδῶν τόπον καὶ παρημελημένον πλήξῃ καιρίαν πληγὴν· πάντες γὰρ περιεστῆκασιν τρωῶσαι ἔτοιμοι καὶ καταβαλεῖν, οὐ τῶν ἐχθρῶν μόνον καὶ πολεμίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν προσποιομένων φιλίαν». (Χρυσ. περὶ Ἱερωσύνης λόγος δ'. κεφ. ιδ').

Τίς δὲ ὁ τούτου λόγος ἀγαπητοὶ ἀδελφοί· τὸ ἕως τοῦ ἀξιώματος καὶ τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς. Ἰδοὺ τι λέγει ὁ θεῖος πατήρ ἡμῶν Χρυσόστομος· «Οἱ ἐν τῇ κορυφῇ ταύτης καθήμενοι τῆς τιμῆς πρῶτον μὲν πᾶσιν εἰσι κατάδηλοι· ἔπειτα κἂν ἐν τοῖς μικροτέροις σφάλωσι μεγάλα τὰ μικρὰ τοῖς ἄλλοις φαίνεται· οὐ γὰρ τῷ τοῦ γεγονότος μεγέθει, ἀλλὰ τῇ τοῦ διαμαρτάνοντος ἀξίᾳ τὴν ἀμαρτίαν μετροῦσιν ἅπαντες». (Χρυσ. λογ. περὶ Ἱερωσύνης).

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ ἅγιος πατήρ ἡμῶν Ἰσίδωρος λέγων· «Τὸ μὲν πταίνειν τινὰ τοῖς ὑπηκόοις τελούντα δεινόν· τὸ δὲ τὸν Ἱερωμένον δεινό-

τερον· τὸ δὲ τὸν τὴν ἀρχιερωσύνην κεκληρωμένον πάντων δεινότατον· ὅσοι γὰρ ταῖς τιμαῖς προύχουσι, τοσοῦτω καὶ τὸ ἀμάρτημα, εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἴη, ἀργαλέωτερον γίνεται, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δρασάντος μετροῦμενον». (Ἰσίδωρ. Πηλουσιώτου).

Τοσοῦτον ἐπίφθονον ἡ τιμῇ, καὶ τοσοῦτον ἔτοιμοι οἱ κατήγοροι, ὥστε· «Κἂν ἴδωσιν Ἱερωμένον περισσὸν ἱμάτιον ἔχοντα, τὸν λόγον αὐτῷ προβάλλουσι τὸν Δεσποτικόν· «ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδώτω τῷ μὴ ἔχοντι», αὐτοὶ μυρία ἀρπάζοντες καὶ καθ' ἑκάστην πλεονεκτοῦντες τὴν ἡμέραν· κἂν ἴδωσι δαφιλεστέρας τροφῆς ἀπολαύοντα, πικροὶ γίνονται κατήγοροι, αὐτοὶ καθ' ἑκάστην μεθύοντες καὶ κραιπαλοῦντες». (Χρυσ. λόγος μου).

Τὸ φιλόψυγον τῶν ἀνθρώπων εἶνε τοσοῦτον ὥστε τὸν μὲν ὄγκον τῶν κατορθωμάτων, δὲν καθορῶσι, τὸ δὲ μικρὸν παράπτωμα πάνυ ἀκριβῶς θεῶνται· ἰδοὺ καὶ περὶ αὐτοῦ τί λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «Ἔως μὲν γὰρ ἂν πανταχόθεν ἡρμοσμένος ἦ ὁ τοῦ Ἱερέως βίος ἀνάλωτος γίνεται ταῖς ἐπιβουλαῖς. Ἄν δὲ τύχη μικρὸν τι παριδῶν, οἷα εἰκόσ ἐστιν ἀνθρώπων ὄντα καὶ τὸ πολυπλαγῆς τοῦ βίου τούτου περαιούντα πέλαγος, οὐδὲν αὐτῷ τῶν λοιπῶν κατορθωμάτων ὄφελος πρὸς τὸ δυνηθῆναι τὰ τῶν κατηγόρων στόματα διαφυγεῖν, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ τῷ λοιπῷ χρόνῳ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο παράπτωμα ἐπὶ τὰ στόματα φέρεται». (Χρυσ. περὶ Ἱερωσύνης λόγος γ' ιδ').

Τὸ μὴ εἶναι τὸν Ἱερέα πανταχόθεν ἡρμοσμένον, ἀλλὰ εὐάλωτον ταῖς ἐπιβουλαῖς πλὴν τοῦ αἰδίου φόγου διὰ τὸ παράπτωμα καὶ ἕτερα συνεπάγεται κακά. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος.

«Χρὴ πάντοθεν αὐτοῦ (τοῦ Ἱερέως) τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἀποστίλθειν, ἵνα καὶ εὐφραίνειν ἅμα καὶ φωτίζειν δύνηται τὰς τῶν ὁρώντων ψυχάς. Τὰ μὲν γὰρ τῶν τυχόντων ἀμαρτήματα, ὡσπερ ἐν τινι σκότῳ πραττόμενα, τοὺς ἐργαζομένους ἀπόλεσε μόνους· ἀνδρὸς δὲ ἐπιφανοῦς καὶ πολλοῖς γνωρίμου πλημμέλεια κοινὴν ἅπασιν φέρει τὴν βλάβην, τοὺς μὲν ἀναπεπτοκότας πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἰδρότας ὑπτιωτέρους ποιούσα, τοὺς δὲ προσέχειν ἑαυτοῖς βουλομένους ἐρεθίζουσα πρὸς ἀπονίαν». (Χρυσ. λόγος περὶ Ἱερωσύνης γ' ιδ').

Διὰ ταῦτα λοιπὸν ὁποῖον τινὰ εἶναι χρὴ τὸν Ἱερέα; ἀκουσόμεθα αὐθις τοῦ Χρυσοστόμου· «Νηφάλιον εἶναι δεῖ τὸν Ἱερέα καὶ διορατικὸν καὶ μυρίους πανταχόθεν κεκτῆσθαι τοὺς ὀφθαλμούς, οὐχ ὡς ἑαυτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ πλήθῃ ζῶντα τοσοῦτω· Οὐ γὰρ τῷ τοῦ γεγονότος μεγέθει, ἀλλὰ τῇ τοῦ διαμαρτάνοντος ἀξίᾳ τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 167 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

καὶ ἡ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῶν πανηγυρικὴ
ἐκδήλωσις εἰς τὴν Βασιλεύουσαν (*)

Τοῦ κ. ΟΡΕΣΤΗ ΛΟΥΥΡΙΑΔΗ, Καθηγητοῦ
Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς

Εἶναι, λοιπόν, πλῆθος καιρός, οἱ ὑπνώττοτες καὶ ἐθελοτυφλοῦντες ταγοί, νὰ ἀντιμετωπίσουν ἀποφασιστικῶς τὴν πνιγηρὰν πνοὴν τοῦ ἄγοντος εἰς ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν καχεξίαν καὶ ὑποβάθμισιν ὡς καὶ εἰς θέβαιον, ἐν τέλει, ὄλεθρον συγχρόνου λιθικοῦ ἀνέμου καὶ νὰ ἐπιβάλλουν καὶ πάλιν τὰ αἰώνια καὶ ἀίδια ἰδεώδη, τὰ πανανθρώπινα καὶ ἀκατάλυτα ἰδεώδη καὶ ἀξίας τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, τὰ ὅποια εἶχον ἐξημερώσει ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Ἡ τῷ ὄντι λαμπρὰ κληρονομία τῶν παιδαγωγικῶν ἀρχῶν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰδικώτερον, καὶ τῆς ἐλληνοπρεποῦς ἀγωγῆς γενικώτερον, ἄς ἐπιβληθῶν καὶ πάλιν, διὰ νὰ μὴ θρηνησωμεν συντόμως ἐξάπλωσιν τῶν δεινῶν τῆς κοινωνικῆς ἀναρχίας, τοῦ ἀκράτου ὕλισμοῦ καὶ τοῦ ἀφελ-ληνισμοῦ τοῦ Γένους μας.

Ἄς μὴ λησμονώμεν, τέλος, ὅτι κύριον σκοπούμενον τῶν παιδαγωγικῶν ἀρχῶν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀρετὴ, ἡ ὁποία μόνη μορφώνει ἀγαθοῦς νέους καὶ καθιστᾷ, ἐν τέλει, τούτους τελείους πολίτας, πολίτας - ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι, πλὴν τῶν καθ' ἕκαστα γνώσεων, διαδίδουν συμφῶνως πρὸς τὸ δίκαιον, συνδύαζον τὸ ζῆν πρὸς τὸ εὖ ζῆν καὶ ἐπίστανται τοῦ «ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι μετὰ δίκης».

Ἄλλ' ἐπέστη νομίζομεν ὁ χρόνος μιᾶς ἔστω καὶ ἐντελῶς περιληπτικῆς περιγραφῆς τῶν εἰς τὴν Βασιλεύουσαν πανηγυρικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς εὐγνώμονα μνήμην τῶν Βυζαντιῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ὁ ὀμιλῶν, γέννημα, ἀνάθρεμμα καὶ ἀθεράπευτος

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 174 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

ἀμαρτίαν μετροῦσιν ἅπαντες». (Χρυσοστ. περὶ Ἱερ. λόγος γ' ιβ').

Τὸν Ἱερωμένον ἰδοὺ ὅποιον θέλει ὁ θεῖος Χρυσόστομος καὶ τί περὶ Ἱερέως φρονεῖ.

«Τῷ Ἱερωμένῳ πλοῦτος μὲν ὁ τῆς ἀρετῆς κόσμος, ἡδονὴ δὲ ἡ σωφροσύνη, τροφή δὲ ἡ αὐτάρχεια, εὐφροσύνη δὲ ἡ τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς ἀρετὴν ἐπίδοσις. Εἰ δὲ τις τάναντία τούτων ἐπιτηδεύων Ἱερωσύνης ὀνόματι ἐναδρύνεται, οὗτος ἀνίερως τυγχάνει, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀνάξιος» (Παύλῳ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου).

Τοιαυτὴ ἡ ἱερωσύνη, τοιοῦτον τὸ τοῦ ἱερέως ἀξίωμα καὶ τοιοῦτον τὸ τοῦ ἱερέως πρότυπον.

νοσταλγὸς τῆς βασιλείδος τῶν πόλεων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσῃ τὸν ἰδιαίτερον λαμπρὸν πανηγυρισμὸν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑθνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων τῆς Ὁμογενείας, ἰδίως δὲ τὸν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τὸν ἀγόμενον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ καὶ ἱερᾷ μνήμῃ τῶν Βυζαντιῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τῶν προτύπων καὶ συμβόλων τούτων τῆς μεγάλης Ἑλληνοχριστιανικῆς μορφώσεως καὶ ἀρετῆς, τῶν ὁποίων ἡ ἀκτινοβολὸς διάδοσις κατέλειπεν ἀνεξίτηλα ἔχγη εἰς τὴν γεραρὰν προτεύουσαν τῆς πάλαι ποτε Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐθεωροῦντο δὲ καὶ ἐκ καταγωγῆς Βυζάντιοι, δεδωμένοι ὅτι ἡ Καισάρεια, πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἡ Ναζιανζός, πατρὶς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ ἡ Ἀντιόχεια, πατρὶς τοῦ Πατριάρχου τῆς τοῦ Κωνσταντινίου πόλεως Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀπετέλουν τότε ἐπέκτασιν τοῦ Βυζαντίου, ἐφ' ᾧ καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ καθ' ἕκαστην ἡμέραν ἀναπεμπομένη σχολικὴ προσευχὴ ἀπετελεῖτο πάντοτε ἀπὸ τῶν ὕμνων, τὸν ἀφιερωμένον εἰς τοὺς Τρεῖς Μεγίστους Φωστήρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος.

Ὅστω, ἡ ἐπέτειος τῆς ἑορτῆς τῶν ἀπετέλει, δι' ὅλους τοὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν «δουλωμένους - ἀδουλωτούς», ἡμέραν ἑορτασμοῦ τοῦ Γένους, ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην τοῦ ὄρου ἔννοιαν, καὶ ἀναπαλλοτρίωτον στοιχεῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπετέλει ἔθνικὴν ἑορτήν. Τὸ δὲ παλαίμαχον καὶ πανεύφημον Φανάριον ἐγνώριζε, τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, ἡμέραν ἀνεκλαλήτου ὀρθοδόξου χριστιανικῆς αἰγλης καὶ ἀναδύσιν μεγαλωνύμου βυζαντινῆς μεγαλοπρεπειᾶς. Ὁ Πατριαρχικὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου — ἐνθα καὶ ὁ Θρόνος τοῦ ἑορτάζοντος ἐνδὸς τῶν Τριῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν — τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου — ἤστραπτεν ἐκ τῶν χρυσοποικίλων ἀμφίων, τῶν βαρυτίμων ἐγκολπίων καὶ μιτρῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, ὡς καὶ ἐκ τῶν εἰδικῶν πορφυρῶν καὶ χρυσοκεντήτων μανδυῶν τῶν Ὀφφικιάλων, τῆς στολῆς τοῦ Ἑλληνοπρεποῦς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς πανηγυρικῆς θείας Λειτουργίας — Λειτουργίας δραματισμοῦ καὶ ἀναδύσεως τῆς φωτοδόλου Βυζαντινῆς ἐποχῆς —, ἐσχηματίζετο «κατὰ τὴν τάξιν» πολυάριθμος «ἡ Πομπή», ἡ ὁποία, ὀδεύουσα μυσταγωγικῶς καὶ προσκυνηματικῶς πεζῇ, ἀνήρχετο τὴν ἀνώμαλον, λιθόστρωτον καὶ συνήθως ὀλισθηρὰν, λόγῳ χιονοπτώσεων καὶ παγετῶνος, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁδόν, τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸν ὑψηλὸν λόφον τοῦ ἐπιβλητικωτάτου Μεγάρου τῆς Πατριαρχικῆς Με-

γάλης του Γένους Σχολής, του πρώτου τούτου της Εθνώπιης Πανεπιστημίου και Σεμινάριου της Ἑλληνοχριστιανικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ὅλη διαδρομή της «Πομπῆς» παρουσιάζει Βυζαντινὴν θρησκευτικὴν μεγαλοπρέπεια, ρίγη δὲ συγγινήσεως καταλαμβάνουν τὸ ἐκκλησιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ καὶ μετέχει τῆς μεγάλης αὐτῆς μυσταγωγίας. Μετὰ δεκαπεντάλεπτον περιήπου, ἡ μεγαλειώδης Πομπὴ ἀφικνεῖται πρὸς τῆς κεντρικῆς πύλης τοῦ ἱστορικοῦ καὶ μεγάλου πνευματικοῦ Καθιδρύματος τοῦ Γένους μας. Πρὸς τῆς μεγαλοπρεποῦς εισόδου τῆς Σχολῆς, ἐστολισμένης, ἐπὶ τούτῳ, διὰ φύλων δάφνης, ὁ Ἅγιος Σχολάρχης, μετὰ τῆς περι αὐτὸν Ἐφορείας, ὑποδέχεται τὸν πάνσεπτον Ἀρχηγὸν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς Πατριαρχικῆς Πομπῆς ἐπισήμους. Ἀμέσως τελεῖται ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, μνημονευομένων ὄλων τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν μεγάλων δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Σχολῆς, τῶν φοιτησάντων εἰς αὐτήν, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἰδιαιτέρως διαπρεφάντων ἐν συνεχείᾳ Μεγαλοσχολικῶν Καθηγητῶν καὶ Διδασκάλων τῆς. Ἔττα, ψάλλεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὁ Πατριαρχικὸς ὕμνος καὶ ἐκφωνεῖται ὁ Πανηγυρικὸς τῆς ἡμέρας λόγος ὑπὸ ρήτορος Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἀνέδειξε τόσους καὶ τόσους πανευφύμους ἀνὰ τὸν κόσμον Διδασκάλους τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον νὰ συνδυάζουν τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα μετὰ τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς. Οἱ Διδάσκαλοι οὗτοι, ἐπίστευον εἰς τὴν πορείαν πρὸς τὴν κλασσικὴν Ἀρχαιότητα, ἡ ὁποία δίδει, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὸ μέτρον τῆς ζωῆς, τὴν εὐθύτητα, τὴν παρρησίαν, τὴν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν ὑγείαν, ἐπίστευον εἰς τὸ ἀφθαρτον τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καὶ εἰς τὴν καθόλου ἀρετὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐπίστευον εἰς τὰς παραδόσεις καὶ εἰς τὰ πεπρωμένα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πρὸ πάντων καὶ πάντων πρῶτον, ἐπίστευον εἰς τὸ ἀξίωμα, ὅτι οἱ νέοι πρέπει νὰ ἐκπαιδεύονται «ἐν νοθεσίᾳ καὶ φόβῳ Κυρίου».

Δικαίως, λοιπόν, οἱ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν Καθηγηταί, ὡς πνευματικὸν πυρῆνες περίπυστοι τοῦ δουλεύοντος Γένους, ἔφερον τὸν ἕξοχον τίτλον τοῦ «Οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου», τὸν ὁποῖον ἔφερον ποτε οἱ διδάσκοντες τῶν Βυζαντινῶν Παν-διδασκητῶν.

Τελευτῶν τὴν μεθ' ὑμῶν ψυχοπνευματικὴν τῆς ἐσπέρας ταύτης ἐπικοινωνίαν, παρακαλῶ ὅπως μοι ἐπιτραπῆ νὰ τονίσω καὶ πάλιν μετ' ἐμφάσεως τὴν πίστιν μου ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι, ἀναπαλλοτριωτον στοιχεῖον τοῦ μορφωτικοῦ ιδεώδους τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως ἀποτελεῖ ἡ μακραιὼν Ἑλληνοχριστιανικὴ παράδοσις, τοῦτο μὲν διότι ἀπεργάζεται τὴν ἐθνικὴν καὶ θρησκευ-

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

τικὴν αὐτοσυνειδησίαν, τοῦτο δὲ διότι ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἀποστολωτικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἴδιόν κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν προβαλλόμενον περὶ Θεοῦ ἐρώτημα.

Καὶ ἀνατείνων τὴν διάνοιαν εἰς εὐχὴν, παρακαλῶ τὸν ἐν Τριάδι Κύριόν μας καὶ Θεόν μας, ὅπως, μεσιτείας τῶν «σεπτῶν δοχείων τοῦ Πνεύματος», τῶν Τριῶν Μεγίστων Φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος, δωρίζεται εἰς ὑμᾶς ὑγείαν κατ' ἄμφω καὶ μακρότητα ἡμερῶν, πρὸς περιφρούρησιν τῶν παιδαγωγικῶν ἀρχῶν τῶν καὶ πρὸς ὀρθὴν πνευματικὴν, ψυχικὴν καὶ κοινωνικὴν διαμόρφωσιν τῆς τόσον σήμερον εὐδολίστου νεότητος, συμφώνως πρὸς τὰς σοφὰς ἱερὰς ὑποθήκας τῶν, διὰ νὰ γίνουσι καὶ πάλιν οἱ νέοι μας ἠθικοί, λογικοί, δίκαιοι, τέλειοι καὶ μὲ μίαν λέξιν, ἄνθρωποι καλοὶ ἀγαθοὶ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ.

Γένοιτο!

(Τέλος)

Νέες ἐκδόσεις
τῆς
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἁγίου Γρηγορίου
ΛΟΓΟΙ Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς
(Μετάφραση - Σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσαλη)

★

Μιχάλη Μακράκη
Ἡ ΛΥΤΡΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ
ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ Φ. ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

★

Π. Β. Πάσχου
Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

★

Ἰ. Μ. Χατζηφώτη
ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

★

Πιπίνας Τσιμικάλη
Ο ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ
ΚΑΙ Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΟΜΠΡΕΛΛΑ

★

Νίκου Ἀρβανίτη
ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

★

Κασσιανῆς Πανουτσπούλου
ΓΟΡΓΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ
(Λαογραφικὰ παραμύθια)

Α Μ Β Λ Ω Σ Ε Ι Σ : ΖΗΤΗΜΑ ΖΩΗΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Πάνω στοῦ πολὺ σοβαρὸ καὶ καιρὸ θέμα τῶν ἀμβλώσεων ἃς ἐπιτραπεί ἐπιγραμματικὰ νὰ σημειώσουμε τὰ ἑξῆς:

Α'. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ - ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

1. Σταθερὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὴν ὁποία δὲν διαφωνεῖ καὶ ἡ Ἱατρικὴ ἐπιστῆμη εἶναι:

Ἐμβρυο = Ψυχὴ + Σῶμα = Ἄνθρωπος. Τὸ ἀνθρώπινο ἔμβρυο δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σώματος τῆς κνοφορούσης γυναίκας ἀλλὰ ἕχωρῖς τῆ ψυχοσωματικῆ ὑπαρξῆς (ἄνθρωπος).

2. Ἐὰν θὰ θέλαμε νὰ τεκηριώσουμε Θεολογικὰ τὴν παραπάνω ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας θὰ μπορούσαμε νὰ ἐκθέσουμε πληθώρα στοιχείων. Ὅμως ἐπειδὴ στόχος μας δὲν εἶναι νὰ συγγράψουμε διατριβὴν σημειώνουμε, χάριν παραδείγματος, μόνο τοῦτο: Ὁ Θεάνθρωπος ἐξ ἄρχῆς καὶ κατὰ τὴν ἐμβρυακὴ αὐτοῦ κατάσταση στὴν μήτρα τῆς Παναγίας Μητρός Του εἶναι, πιστεύεται καὶ ὁμολογεῖται καὶ «τέλειος ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ νοεράς». Καὶ

3. Γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴ Θεολογία τῆς ἀμβλώσεως = φόνος.

Β'. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ὅπωςδήποτε ἀναγνωρίζουμε τὴν ὑπαρξὴ κοινωνικοῦ προβλήματος. Ἡ ὑφισταμένη ὁμως προβληματικὴ πρακτικὴ τῶν ἀμβλώσεων δὲν νομίζουμε ὅτι θὰ ἀντιμετωπισθεῖ σφαιρικὰ μὲ τὸ ὑπὸ συζήτησιν καὶ ψήφισιν νομοσχέδιο, ἔστω κι ἂν αὐτὸ στοχεύει νὰ ἐξαλείψει τὴν οικονομικὴ ἐκμετάλλευσιν καὶ νὰ προστατεύσει τὴν ὑγείαν τῶν γυναικῶν ποὺ κάνουν ἀμβλώσιν. Καὶ τοῦτο γιατί ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ πιστεῦν τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ μας καὶ ἡ τυχὸν ψήφισή του θὰ προκαλέσει σφοδρὴ ἀντίδρασιν τοῦ λαοῦ καὶ ἐπομένως θὰ ἐπιφέρει κοινωνικὴ ἀναστάτωση, (ἤδη ἄρχισε), κυρίως θὰ καλλιεργηθεῖ ἐπίσημα πλέον στὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία ἡ ἀμβλυσὴ τῆς εὐθύνης ἔναντι τοῦ σεβασμοῦ τῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας μας. Παραλείπομε νὰ ἀναφερθοῦμε στὰ σοβαρὰ καὶ πολὺπλοκα ψυχολογικὰ προβλήματα ποὺ ὅλοι ἀναγνωρίζουμε ὅτι δημιουργοῦν οἱ ἀμβλώσεις, οἱ ὁποῖες ὅπωςδήποτε θὰ αὐξηθοῦν μετὰ τὴν προτεινόμενη νομιμοποίησίν τους καὶ ἐπομένως θὰ πολλαπλασιάσουν καὶ τὶς ψυχολογικὰς πληγὰς ποὺ ἀνοίγουν τόσο στὸν ἄνδρα ὅσο δὲ καὶ περισσότερο στὴ γυναίκα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Σύμφωνα μὲ τὸ ἰσχῶν Σύνταγμα (ἄρθρο 44, παρ.

2) γιὰ μεγάλα κοινωνικὰ ζητήματα διενεργεῖται Δημοψήφισμα. Καὶ τὸ θέμα τῶν ἀμβλώσεων ἔχει τεράστιες κοινωνικὰς διαστάσεις καὶ ὅπωςδήποτε δὲν εἶναι παρονοχίδια. Γι' αὐτὸ ἡ πρότασή μας εἶναι νὰ διενεργηθεῖ δημοψήφισμα γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ ζήτημα κατὰ τρόπον δημοκρατικόν. Προϋποτίθεται ὅτι τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσιν θὰ λειτουργήσουν ἀντικειμενικὰ γιὰ τὴν σωστὴν κατατόπισιν καὶ ἐνημέρωσιν τοῦ λαοῦ. Βέβαια εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ πρότασή μας αὐτὴ δὲν ἀπηχεῖ ἀμφιβολία ἢ ἀμφιταλάντευσιν τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς μας πίστεως, ποὺ εἶναι κατηγορηματικὰ ἀντίθετη μὲ τὴν ἀμβλώσιν. Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, τὴν ὀνομάσαμε πολιτικὴ.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς ἐνδεχομένου δημοψηφίσματος βασικὴ μας πρότασιν εἶναι: Νὰ δοθοῦν κίνητρα γιὰ ἀύξηση τῶν γεννήσεων. Συγκεκριμένα:

1) Πολύτεκνοι νὰ θεωροῦνται ὅσοι ἔχουν ἀπὸ τρία παιδιά.

2) Νὰ καλλιεργηθεῖ μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ ἡ κοινὴ γνώμη ἔτσι ὥστε νὰ ἀποδέχεται μὲ κατανόησιν καὶ στοργὴν τόσο τὰ ἐξώγαμα ὅσο καὶ τὶς μητέρες τους. Αὐτὸ ἄλλωστε ἀποτελεῖ Εὐαγγελικὴ ἐπιταγὴ, μὰ καὶ πρακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας μας στὴ μακροαίων ἱστορία τῆς.

3) Τὰ ἐξώγαμα νὰ προστατεύονται ἀπ' τὴν Πολιτεία, ἡ ὁποία χωρὶς καθυστέρησιν θὰ πρέπει νὰ προχωρήσῃ στὴ συγκρότησιν εἰδικῶν μονάδων προστασίας αὐτῶν τῶν παιδιῶν.

4) Ἡ Ἐκκλησία νὰ κληθεῖ νὰ συνεισφέρει —καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ τὸ πράξει— στὴν προσπάθειαν αὐτῆς τῆς Πολιτείας μὲ ὅποιους τρόπους καὶ μέσα μπορεῖ. Πρὸς τοῦτο θὰ χρειασθεῖ ὁμως ἰσότητι καὶ γόνιμη συνεργασία Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, καὶ

5) Ἐλπίζουμε πὸς μιὰ τέτοια θετικὴ πρακτικὴ ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος θὰ συντελέσει ἀποφασιστικὰ στὴ μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀμβλώσεων, καὶ θὰ συμβάλῃ στὴν ἀναγκαίαν καὶ ἀποτελεσματικὴν διαφώτισιν τοῦ λαοῦ μας γιὰ τὸ ὅλον θέμα.

Μεγάλα ζητήματα ὡς αὐτὸ τῶν ἀμβλώσεων ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἱερὴ ὑπόθεσιν τῆς ζωῆς δὲν ἀντιμετωπίζονται παρορητικὰ μὲ ἀφορισμούς, καπρίτσια καὶ πείσματα καὶ οὔτε ἐπιτρέπεται πολιτικὴ ἢ κομματικὴ ἐκμετάλλευσίν τους. Ἀπαιτοῦν μελέτη ἀντικειμενικὴ καὶ ἀντιμετώπισιν ψυχραμὴν γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαζόμεσθε κάποια στιγμὴ νὰ μετανοιῶνομε καὶ νὰ ψάχνουμε γιὰ νέες λύσεις ὅπως συνέβη σὲ πολλὰς χώρας γιὰ τὸ συγκεκριμένον θέμα τῶν ἀμβλώσεων.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Σήμερα γίνεται πολὺς λόγος γιὰ ἐνοποίηση τοῦ κόσμου, ὄχι μόνο στὸ ἐπίπεδο τῆς συνεργασίας σὲ οικονομικὸ ἢ πολιτικὸ πεδίο, ἀλλὰ καὶ στὸν τομέα τῆς θρησκείας. Πολλὲς δυνάμεις δραστηριοποιῦνται μὲ σκοπὸ νὰ «συγκεράσουν» ὄχι μόνο τὰ διάφορα χριστιανικὰ δόγματα, ἀλλὰ καὶ τὴ χριστιανικὴ πίστι μὲ ἄλλες θρησκευτικὲς ἰδεολογίες πρὸς ἀπὸ τῆ φύσι τους εἶναι ἀσυμβίβαστες πρὸς τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ θεολογικὸ, τὸ κοσμολογικὸ, τὸ ἀνθρωπολογικὸ καὶ πρὸ παντός, τὸ σωτηριολογικὸ. Αὐτὸ σημαίνει οὐσιαστικὰ πὼς πρόκειται γιὰ προσπάθεια «ἀποχριστιανοποίησης» τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἔτσι πὼς δὲν γίνεται λόγος γιὰ τὸ Χριστό, ἀλλὰ ἡ ἔννοια τῶν ὄρων ἀλλάζει. Ἔτσι ὁ Σάι Μπάμπα π.χ. θὰ πῆ στους χριστιανούς ὁπαδούς του: «σεῖς οἱ χριστιανοί, δὲν χρειάζεται νὰ προσεῦχεσθε στὸ δικό μου ὄνομα, νὰ τὸ κάνετε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ: ἔλα τὰ ὀνόματα εἶναι δικά μου! Τὸ ἴδιο δὲν θὰ δυσκολευθῆ νὰ προτρέψῃ καὶ ὁ Μαχαράτζι ἢ ὁποιοσδήποτε ἄλλος ἀπὸ τοὺς «ἀστέρες» τῶν Ἰμαλαίων, πού βάλθηκαν νὰ «φωτίσουν» τοὺς χριστιανούς τῆς Δύσεως καὶ τῆς δικῆς μας χώρας (βλ. βιβλία «Ψυχοαρχονικά: νέες αἰρέσεις στὴν Ἑλλάδα» καὶ «Πνευματικὸς βιασμός: νέες αἰρέσεις» μιὰ πραγματικὴ ἀπειλή»).

Οἱ δυνάμεις πού κρύπτονται πίσω ἀπὸ τὴν «εἰσβολή» τῶν ξένων προπαγανδιστῶν στὴ χώρα μας ἔχουν τοὺς δικούς τους σκοπούς, καὶ πάντως δὲν εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους προβάλλουν. Γι' αὐτὸ καὶ μερικὲς φορές καταφέρνουν νὰ ἐπιβάλλουν σχέδια σὲ ἀνύποπτα ἄτομα, πού κατέχουν ἴσως τὶς ἀνάλογες θέσεις καὶ μπορεῖ νὰ ἔχουν καὶ τὴν ἐξουσία νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχέδια αὐτά, νομίζοντας μάλιστα πὼς ἐξυπηρετοῦν τὰ συμφέροντα τῆς χώρας καὶ τὴν τοποθετοῦν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο στὴν πρωτοπορία τῶν «πολιτισμένων χωρῶν». Ἐδῶ ἀνήκει π.χ. ἡ προσπάθεια γιὰ τὸ θρησκευτικὸ ἀποχρωματισμὸ τῆς νομοθεσίας τῆς παιδείας.

Ἡ χώρα μας τὰ τελευταῖα χρόνια ἔγινε «ἰεραποστολικὸς ἀγρός». Ὁ ἀναγνώστης σκέπτεται ἴσως τὴν προκλητικὴ δραστηριότητα τῶν χιλιαστῶν, πού ἡ ξένη ἔταιρία, ἡ ὁποία τοὺς κατευθύνει, τοὺς χαρακτηρίζει «πρεσβευτὲς ξένης δυνάμεως»· γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθοῦν τὰ συμφέροντα αὐτῆς τῆς «ξένης δυνάμεως», χωρίστηκε ὁ «τοπικὸς ἀγρός», ὅπως χαρακτηρίζεται ἡ χώρα μας, σὲ μικρὲς ἑδαφικὲς περιοχὲς, μὲ διορισμένους ἀπὸ τὸ Μπροῦλιν «ποιμένες» καὶ «ἄμβωνα» τὸ κατώφλι τῶν δικῶν μας σπιτιῶν (βλ. ντοκουμέντο 18 στὸ νέο βιβλίό μας «Ἡ λατρεία τῆς Σκοπιᾶς»). Ὅμως δὲν εἶναι μόνο οἱ πράκτορες αὐτῆς τῆς ἑταιρείας πού ἔχουν αὐτὸ τὸ «προνόμιο».

Τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ἀναγκάζεται μὲ ποικίλους τρόπους νὰ θεωρήσῃ δεδομένη τὴν παρουσία καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν ξένων «φωτιστῶν» πού ἔχουν τὴν ἔδρα τους κυρίως στὰ Ἰμαλάια καὶ προτίμησαν τὶς

ἀνέσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου ζωῆς, γιὰ νὰ προσφέρουν τὸ δικό τους «προϊόν», μὲ τὴν ἐτικέτα «νόημα ζωῆς», ἐκεῖ πού οἱ «σκαπανεῖς», οἱ ὁποῖοι προηγήθησαν καὶ οἱ ἀνύποπτοι «συνεργάτες» τοὺς δημιούργησαν ἀβεβαιότητα καὶ σύγχυσι, ἀφοῦ κατάφεραν ἀκόμη καὶ στὰ ὀρθόδοξα σχολεῖα νὰ ἐπιβάλλουν τὴ λεγόμενη «ἐλευθέρα διακίνηση ἰδεῶν». Μάλιστα πρόσφατα ἀκούστηκε ἀπὸ χεῖλῃ ἀνωτάτης ἐκπαιδευτικῆς λειτουργοῦ πὼς τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὰ παιδιὰ τῶν ὀρθόδοξων πρέπει νὰ ἀποδοκιμασθῆ γιὰτι ἀποτελεῖ προσηλυτισμὸ!

Στὴ χώρα μας ἰδρύνονται σωματεῖα μὲ οὐσιαστικὸ σκοπὸ νὰ γκρεμίσουν ὄχι μόνο τὴ δική μας πίστι, ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτισμὸ μας καὶ παρουσιάζονται μὲ ἄθῳα ὀνόματα ἐκπολιτιστικῶν συλλόγων! Βέβαια ὅταν δημιουργοῦνται τραγικὰ προβλήματα σὲ ἄτομα, οἰκογένειες, στὴν κοινωνία, πού ἔχουν αἰτία αὐτὴ τὴ δραστηριότητα, ἀκούμε ἀπ' ἕλες τὶς πλευρὲς κριτικῆ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, πού δὲν προλαμβάνει αὐτὲς τὶς καταστάσεις. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τοὺς «φωτισμένους» Γκουροῦ νὰ παρουσιάζωνται κάθε τόσο ἀπὸ τὴν τηλεόρασι καὶ νὰ δέχονται ἐκδηλώσεις «σεβασμοῦ» καὶ «δέους» τῶν ὑπευθύνων τῶν ἐκπομπῶν.

Ἔτσι τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ πληροφορεῖται πὼς μπορεῖ νὰ πάρῃ τὸν «φωτισμὸ» ἢ πού μπορεῖ νὰ συναντήσῃ τὸ «φωτισμένο». Οἱ ἐφημερίδες δὲν παραλείπουν νὰ δημοσιεύσουν προγράμματα, ὥρες, τηλέφωνα... ἐνῶ αἱ ὑπεύθυνοι σπεύδουν νὰ θέσουν στὴ διάθεσι τοῦ «φωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων» τὶς πιὸ ἐπίσημες αἰθουσες, γιὰ νὰ ἐδραιωθῆ ἡ πεποίθησι στὸν ἀνύποπτο πολίτη πὼς πρόκειται γιὰ κάτι πολὺ σοβαρὸ!

Ὅσοι δὲν ἔλαβαν τὴν «εὐλογία» τοῦ Γκουροῦ, μποροῦν εὐκολὰ νὰ πάρουν τὶς πρῶτες πληροφορίες γιὰ τὴ διδασχὴ του ἀπὸ εἰδικὲς συνεντεύξεις ἢ καὶ μερικὲς φορές ἀπὸ τὰ ὀλοσέλιδα ἄρθρα μὲ εἰδικὲς φωτογραφίες ἀπὸ τὸν καθημερινὸ τύπο. Πληροφορηθήκαμε ἐπίσης πρόσφατα ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες πὼς στὶς τελετὲς τέτοιων ἐμάδων παραβοῖσκονται ὄχι μόνο ξένοι διπλωμάτες, ἀλλὰ καὶ Ἑλληνες Πανεπιστημιακοί!

Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι σύγχυσι, ἀβεβαιότητα ἢ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας δὲν παρουσιάζεται καθαρὴ στὴ συνείδησι τῶν πιστῶν, ἀλλοιώνεται ἀπὸ τὴν συντονισμένη αὐτὴ προπαγάνδα, πού δόλια ἐπιδιώκει σὲ πρῶτο πλάνο νὰ καταρρίψῃ θρησκευτικὰ καὶ κοσμοθεωριακὰ σύνορα! Ἔτσι τὸ καθῆκον τῶν ποιμένων στὶς ἡμέρες μας ὑπογραμμίζεται μὲ ἰδιαίτερα ἔμφασι: πρέπει νὰ καθαρίσουν αὐτὴ τὴν εἰκόνα καὶ νὰ παρουσιάσουν στους πιστοὺς τὴν ἀληθινὴ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, πού θὰ προσδίδῃ σ' αὐτοὺς αὐτοπεποίθησι καὶ τιμὴ!

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Θεοσύστατο Καθίδρυμα.

Ἐλύτης ὁ Ἑλληνορθόδοξος!

ΓΙΑ ΕΝΑ θεσμό επιβλητικό καὶ τρισέβαστον ὁ λόγος. Γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Πεντηκοστή εἶναι ἡ «Γενέθλιος Ἡμέρα» τῆς.

Μέσα στὴν κοιλιάδα τοῦ κλανθμῶνος, προβάλλει ὡς ὑπερκόσμια θεία ἀποκάλυψη ἡ Ἐκκλησία. Εἶναι ἡ σπουδαιότατη πολιτιστικὴ δύναμη, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πὸν τὸ ἐμφυλώνει τὸ ἄγιον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας».

Μιά ἀνανέωση ἀδιάκοπη, ἡ μόνιμη ἐνσάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Μέσα σ' αὐτὴν συνάπτεται ἡ γῆ κι ὁ οὐρανός.

Ταμιοῦχος Θ. Χάριτος καθὼς εἶναι, ἀποτελεῖ δύναμη ἀνακαινιστικὴ, πὸν σημειώνει κατακτήσεις πνευματικές.

Χωρὶς αὐτὴν ὁ κόσμος θὰ διατελοῦσε ἀκόμη «ἐν χώρᾳ καὶ οὐκ ἐν θανάτῳ».

Ρίχνουμε σύνθημα!

ΣΧΕΔΟΝ τελείωσαν οἱ κάθε λογῆς ἐξετάσεις. Τὴν ἐπερένταση διαδέχεται ἡ ἀνάπαυση. Οἱ μαθητές, οἱ ὑποψήφιοι γιὰ τὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση καὶ οἱ φοιτητὲς καταθέτουν τὰ ὄπλα μετὰ τὴ μάχη, ἀποσιμαμένοι. Μιά καλοκαιρινὴ ἀδλαία ἀνοίγεται μπρὸς στὰ ξενοχισμένα μάτια τους, ἀποκαλύπτοντας τὸν ψυχγωγικὸ κόσμο τῆς. Ὅλοι ἀπλώνουν τὰ χέρια —σὰ μικρὰ παιδιὰ σὲ φωτισμένη βιτρίνα παιχιδιῶν— ν' ἀρπάξουν. Κλείνουν τὰ μάτια κι ἀφήνονται σ' ἕνα ταξίδι ὄνειρικό. Μερικὲς φορὲς τὸ ὄνειρο καταπᾶ ἐφιάλης...

Τοῦτο συμβαίνει ἂν μαζὶ μὲ τοῦ σώματος, κλείνουν τὰ μάτια καὶ τῆς ψυχῆς. Χρειάζεται ἐγρηγόρηση. Τὸ διάβασμα εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς ἰδανικότερες ἀσχολίες γιὰ τὸ καλοκαίρι. Ρίχνουμε σύνθημα: ἄς πάψουν ἐπιτέλους οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδιαίτερα οἱ νέοι νὰ διαβάζουν —γερμένοι πότε δεξιά, πότε ἀριστερά, σκόβοντας, σχεδὸν ἀνάποδα, πολλὲς φορὲς ἀκροβατώντας μπρὸς σ' ἕνα περίπτερο— κίτρινα ἐντυπα τῆς ὑποκουλτούρας. Τὸ ναρκωτικὸ τῆς κίτρινης σελίδας δίνει τὴν ψευδαίσθηση τῆς «ἀπόλαυσης». Μακροπρόθεσμα ὁ μῶς δολοφονεῖ ψυχρά. Ἡ σίγουρη τροφὴ βρῖσκειται σ' ἕνα καλὸ βιβλίον. Ρίχνουμε σύνθημα: τὸ καλοκαίρι 1986 ἀπαρχὴ μελέτης κλασσικῶν ἀριστοτεχνιῶν, ἰδίως τῆς ἑλληνορθόδοξης παραδόσεως.

Η ΜΕΓΑΛΗ ποιητικὴ δόξα τῆς Ἑλλάδας, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης ἀπευδύνθηκε τὸν περασμένο μῆνα στὸ Νιοῦ Τζέροσεῦ τῶν Η.Π.Α. καὶ συγκεκριμένα στὴν πανεπιστημιόπολη τοῦ Ράντγκερς σ' ἐκλεκτὴ δμήγηρη ὁμογενῶν, κατὰ τὴ διάρκεια δείπνου πρὸς τιμὴν του. Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1984 λειτουργεῖ στὸ ἀναφερόμενο Πανεπιστήμιο Ἐδρα Ἐλύτη, παράλληλα μὲ τὴν Ἐδρα Σεφέρη στὸ Χάρβαρντ. Παραθέτουμε ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἀξίον Ἔστιν» καὶ συνιστοῦμε τὴν προσεκτικὴ μελέτη του:

«Υπάρχουν μεγέθη πὸν μετριοῦνται μὲ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Καὶ ὑπάρχουν ἄλλα πὸν μετριοῦνται μὲ τετραγωνικὰ ἰστορία καὶ πνεύματος. Τὰ πρῶτα, πὸν σὴνὰ μεταβάλλονται. Τὰ δευτέρω, ποτέ. Ἔχετε σκεφθεῖ ὅτι τὸν ρόλο τῆς οἰκουμενικῆς γλώσσας, τὸν ἔχει ἤδη παίξει δύο φορὲς ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα μέσα στὴν παγκόσμια ἰστορία; Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, πὸν βρεθήκαμε στὴ Στοιχόλμη, οἱ Σουηδοὶ Ἀκαδημαϊκοὶ μὲ μακαρίσανε διὰν εἶδαν ὅτι διάβαζα τὸ Ἐδδαγγέλιον μὲ τὴν ἴδια ἐνκόλια πὸν διάβαζα μιὰν ἐπιστολὴ τοῦ πατέρα μου. Ζήλευσαν τὸ προνόμιο πὸν ἔχει ὁ κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς νὰ διαβάζει τὴν Καινὴ Διαθήκη σὶνὰ πρωτότυπο...

»Πάνω ἀπὸ ὄνορα, πάνω ἀπὸ ἀντιξοότητες, μὲ τὴν ὀρθόδοξο πίστη καὶ μὲ μιὰ γλώσσα πὸν εἶναι φορέας μεγάλου πολιτισμοῦ, ὁ Ἑλληνισμὸς σχηματίζει μιὰ δύναμη πὸν ἐκτείνεται πὸν πὸν πέρα ἀπὸ τὰ ὄρια ἐνὸς συγκεκριμένου κράτους. Καὶ διαμορφώνει μιὰ φωνὴ πὸν φτάνει πὸν πὸν μακριὰ ἀπὸ ὅ,τι συνήθως πιστευόμε ὅτι φτάνουν ἡ ὑλικὴ ἰσχὺς καὶ τὰ ὄπλα. Ἡ ἰστορία τὸ ἔχει ἀποδείξει».

Μιὰ ἀνατολὴ στὴν Ἀπὼ Ἀνατολή.

ΥΣΤΕΡΑ ἀπὸ 20 χρόνια, ἐπιτρόπηκε σὶνὰ Οὐρουμκι, βορειοδυτικὰ τῆς Κίνας, σὶνὰς Ὀρθόδοξους χριστιανὸς μιὰς μικρῆς ρωσικῆς κοινότητας, ν' ἀσκοῦν ἐλεύθερα τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα. Τὸ σχετικὸ δημοσίευμα συνοδεύεται ἀπὸ φωτογραφία ἰδιαίτερα εὐγλωττη. Τέσσερεις πιστοί, σὶνὰ πύλη τῆς εἰσιμῶροσσης ἐκκλησοῦλας ἀστράφτουν ἀπὸ χαρά.

Μιὰ ἀκόμη ἀνατολὴ σὶνὰ μακρινὴ Ἀνατολή. Ζεῖ Κόριος!

✧ Ειδήσεις που ενδιαφέρουν τους Έφημεριούς ✧

ΑΥΞΗΣΗ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ TAKE...

Με την υπ' αρ. Φ. 60)788)27.3.86 απόφαση της ύφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων κ. Ρ. Κακλαμανάκη, που εκδόθηκε μετά από γνώμη του Διοικ. Συμβουλίου του Ταμείου (ΦΕΚ 242 τ. Β'), αυξάνονται από 1.1.86 κατά 4,5ο οι συντάξεις του TAKE που απονεμήθηκαν μέχρι 31.12.1985 καθώς και αυτές που θα απονεμηθούν θάσει του άρθρου 18 του Καταστατικού του Ταμείου. Η απόφαση όρίζει και τα εξής:

«Η αύξηση χορηγείται στους συνταξιούχους του Ταμείου, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της υπ' αριθ. ΠΡ 238)64)18.1.86 κοινής απόφασης του Υπουργού Έθνικης Οικονομίας και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών.

«Όρίζεται ως κατώτατο όριο συντάξεων που καταβάλλονται από το TAKE, για τους μέν συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας το ποσό των είκοσι τεσσάρων χιλιάδων τριάντα πέντε (24.035) δρχ. για δέ τους συνταξιούχους λόγω θανάτου, το ποσό των δέκα δκτώ χιλιάδων δκτακοσίων δέκα (18.810) δρχ. από 1.1.86».

... ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΟΗΘΗΜΑΤΟΣ

Με άλλη εξέταση απόφαση της ύφυπουργού, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 244 τ. Β', τροποποιήθηκε προγενέστερη σχετική και όρίστηκαν τα έπόμενα:

«Τό καταβλητέο βοήθημα σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, σε όποιον έχει ασφάλιση 420 μηνών ασφαλισμένο ή την οικογένειά του σε περίπτωση θανάτου του, αποτελείται από τό άθροισμα των γινομένων που προκύπτουν από τόν πολλαπλασιασμό του κατά τα ανωτέρω μέσου όρου των αποδοχών, επί συντελεστή:

	Δ ρ α χ μ ε ς	
25 του τμήματος αποδοχών μέχρι	10.000	
24 του τμήματος αποδοχών από	10.001 - 13.000	
23 » » » »	13.001 - 16.000	
22 » » » »	16.001 - 19.000	
21 » » » »	19.001 - 22.000	
20 » » » »	22.001 - 25.000	
19 » » » »	25.001 - 28.000	
18 » » » »	28.001 - 31.000	
17 » » » »	31.001 - 34.000	
16 » » » »	34.001 - 37.000	
15 » » » »	37.001 - 40.000	
14 » » » »	40.001 - 43.000	
13 » » » »	43.001 - 46.000	
12 » » » »	46.001 - 49.000	
11 » » » »	49.001 - 52.000	
10 » » » »	52.001 και άνω	

Του κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

» «Όσοι έχουν χρόνο ασφάλισης κάτω των 420 μηνών ασφαλισμένοι ή σε περίπτωση θανάτου οι οικογένειές τους, δικαιούνται ποσοῦ αντίστοιχου πρὸς τούς μήνες της ασφάλισης.

» Χρόνος μεγαλύτερος των 420 μηνών δέν λαμβάνεται υπόψη για τόν παραπάνω καθορισμό».

ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΣΕΙΡΑ ΦΥΛΛΑΔΙΩΝ

Μιά αξιόλογη σειρά φυλλάδιων έθεσε σε κυκλοφορία πρόσφατα ή Άποστολική Διακονία. Μέχρι στιγμής εκδόθηκαν:

1. «Διάλογος με ένα νέο», του άρχιμ. Νικ. Πρωτοπαπά.
2. «Γάμος, μυστήριο αγάπης», του Εὐαγγέλου Π. Λέκκου.
3. «Φεμινισμός και Έκκλησία», του Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου.
4. «Στό κατώφλι του άργου θανάτου», του πρεσβ. Γερασίμου Ζαμπέλη.
5. «Στό προσκέφαλο του άρρώστου».
6. «Τά κόμικς», του Κ. Γ. Παπαδημητρακούλου.

Τά φυλλάδια είναι 32 έως 48 σελίδων, με ενδιαφέρον περιεχόμενο και εξώφυλλο σε τετραχρωμία, κυκλοφορούν δέ σε χιλιάδες αντίτυπα.

ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΑ ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΙΕΡΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Μέχρις ότου εκδοθεί ή νέα απόφαση που τροποποιεί την υπ' αρ. 111624)4076)20.11.85 (ΦΕΚ 730/Β'/85) κοινή ύπουργική απόφαση, ως πρὸς τό θέμα κατάταξης σε μισθολογικά κλιμάκια Ιερέων - εκπαιδευτικών και Ιερέων - συνταξιούχων, τό Γενικό Λογιστήριο του Κράτους έδωσε έντολή να μη γίνει καμιά νέα κατάταξη Ιερέων της κατηγορίας αυτής, αλλά να συνεχίσουν να μισθοδοτούνται με τό καθεστώς που ύπήρχε πριν την ανωτέρω απόφαση (Έγκύκλιος 28227/988/14.3.86).

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

—Σιαρμπάς - Σαρμάς, Ιερεύς, ΜΚ 16, έτη ύπτηρ. 35, σύνταξη 47.360, οίκογ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 961.200.

—Λεύκας Δημ., Ιερεύς, ΜΚ 9, έτη ύπτηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκογ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 979.785.

—Παπαϊωάννου Εὐάγ., Ιερεύς, ΜΚ 9, έτη ύπτηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκογ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 979.785.